

ELŐFIZETÉS

HETVEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIHAROK:
Egy évre 26 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyiltór sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1904.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Kedd, január 26.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezéreltek:** „Mindenki a földélezetre!”
A képviselőház ülése.
A nőnevelés temploma.
A főherceg regénye.
A kereskedelmi testület közgyűlése.
Nyíri a katonai kérdésekről.
Vajda Lajos kitüntetés.
Az aradi orvos-egylet közgyűlése.
Barabás és a rab-katonák.
Pletykák József Ágostról.
A Nádasdy-ház titka.
Károlyi György gróf afférje.
A céházak ügye.
Húszezer korona egy iskolára.
Az ipartestület az új templomnak.
Tárca: A székelyek és a népoktatás. Írta: Bedő Árpád dr.
Regény-Csarnok: Az Antikrisztus csodái.
Írta: Lagerlöf Zelmá.

„Mindenki a földélezetre!”

Arad, január 25.

Ezt a vést jelentő jelszavat adta ki ma Khuen-Héderváry volt miniszterelnök egy bécsi újságíró előtt a szabadelvű párt tagjainak és a politikai helyzetnek beállott fordulatát talán mi se jellemzjobban, mint Hédervárynak ezen szavai.

A volt miniszterelnök a következőket mondotta:

— Az volt a szándékom, hogy több hétre elutazom Egyiptomba, de ama kegyesség-nél fogva, a melylyel a király ő felsége mindig kitüntetett, kötelességemnek tartottam, hogy titkos tanácsosi minőségemben kihallgatást kérjek ő felségétől, hogy neki az

ujév alkalmából szerencsekívánataimat fejezem ki és őt egyuttal utazási tervemről értesítem. Időközben megbetegedett a fiam, a ki Brünnben mint önkéntes szolgál, és az orvosok enyhébb klímát ajánlottak neki, úgy hogy csak néhány héttel előbb kértem a képviselőház elnökétől több heti szabadságot, a mit ő meg is adott.

— Azonban, folytatta Khuen, a politikai viszonyok olyan fordulatot vettek, a melyek a szabadelvű párt valamennyi tagjára nézve ezt az egyetlen jelszót teszik kötelességgé: „Minden ember a földélezetre!” Mint pártember, kötelességemnek tartottam, hogy minden melléktekintetet félretéve, mint egyszerű képviselő, teljesítem föladatomat. Az ellenzékkel szemben vallott érzelmeimet nem kell megmagyaráznom. A harc embere vagyok és mivel arra a meggyőződésre jutottam, hogy kormány szándéka az enyémmel teljesen megegyezik, ebből az a kötelesség háramlik rám, hogy a kormányt valóalkozásában mind n erőmmel támogassam, és hogy mint egyszerű harcos részt vegyek a küzdelemben, csakis ez az oka annak, hogy utazásomat egyelőre elhalasztottam. Részt fogok ugyan venni a parlament tárgyalásain, de a delegációban nem, és lemondok a külügyi albizottságban viselt elnöki tisztemről. A delegáció összeülésétől a képviselőház tanácskozásainak megkezdéséig terjedő időt arra fogom fölhasználni, hogy néhány napra Korfuba utazzam, de mihelyt a képviselőház a delegáció tanácskozása után újra összeül, magától értetődik, hogy én is ott leszek a helyemen.

Hogy Khuen-Héderváry nem látja nagyon sötéten a helyzetet, a midőn a harc jelszavát kiadja, az események igazolják, a melyek immár a küszöbön vannak.

Tisza István miniszterelnök holnap este Bécsbe megy, szerdán kihallgatásra jelentkezik a királynál csütörtök reggel visszajön és még aznap beszélni fog a Házban. Megismerteti a kormánynak az obstrukcióval szemben való új álláspontjával a képviselőházat.

Beavatottak szerint a miniszterelnök öt-hat napos határidőt ad, annak eltelte után, akár leszerel az elenzék, akár nem — bár a békére semmi kilátás nincs, — a delegáció megkezdí munkásságát, miközben a képviselőháznak két heti szünete lesz. Ha az ujoncmegajánlásról szóló törvényjavaslatot a delegáció megkezdéseig a Ház nem fogadja el, akkor a delegáció után folytatják annak tárgyalását, és Tisza erélyes fellépése ekkor következik be.

Egy bécsi forrás a kormány legközelebbi lépéseiről ezeket jelenti:

Tisza István miniszterelnök közvetlen holnap elutazása előtt még elnökölni fog egy minisztertanácsban, mert a kormány a jövőndő akció-tervet a tegnapi est mi nisztertanácsban nem volt képes véglegesen megállapítani. Az uralkodó bizalmatlanságra és arra való tekintettel, hogy a legmellékesebb körülményekből a legtulzottabb következtetéseket vonják le, nem fölösleges határozottan kijelenteni, hogy

A székelyek és a népoktatás.

Írta és az Aradi Székely Otthonban folyó hó 24-én délután tartott összejövetelen fölolvasta: Bedő Árpád dr.

Ne gondolják, Uraim, hogy tanügyi szempontból fogom meg e kérdést. Ezt a tanfériakra bízom. En tisztán csak magyar nemzeti szempontból kívánom tárgyalni a népoktatást, kapcsolatban a székelyekkel illetve a székelykérdéssel.

Sokan hangoztatják a népoktatás államosítását. Sokan nem kívánják. Sokan éppen ellene vannak.

Azoknak is, kik az államosítás mellett vannak, azoknak is, akik nincsenek mellette és azoknak is, akik ellene vannak: igazuk van. Igaza van mindenik állásfoglalásnak a — maga szempontjából.

A felekezetek önkormányzati jogaikat, a nemzetiségek anyanyelvüket féltik az államosítástól. S igazuk van abban, hogy nem ok nélkül félnek, mert bizonyos az, hogy az államosítással a felekezetek önkormányzati joga erős csorbát szenvedne, a nemzetiségek anyanyelve pedig fokozatosan válna magyarrá.

Látni való, hogy ennek a kérdésnek megoldása nem kis feladat s nehéz dolog.

Valamely nehéz kérdésnek megoldásához s valamely nehéz dolognak keresztülviteléhez józan eszű ember csak úgy és csak akkor fog, ha és amikor elég alapos és nyomós oka van

arra. All ez a tétel az államra is, mert jogilag az állam is egy ember, egy személyként működik. Kérdés: van-e elég alapos és nyomós oka a magyar államnak arra, hogy a megoldásban és keresztülvitelben csaknem legyőzhetetlennek látszó akadályokkal való nem törődéssel is, a felekezetek és nemzetiségek kezéből a maga kezébe ragadja a népoktatást? ... Van! Szerintem Uraim van. És ez az ok: a magyar nemzeti államérdek!

Nem akarom s nem is céloim e kis felolvasásom keretében bővebben fejtegetni azt, hogy a népoktatásnak a nemzetiségek kezéből való kiragadásával mennyiben lehetne magyarosítani az idegen ajku magyar állampolgárokat. Elég, úgy hiszem rámutatni arra, hogy a magyar nyelv és a magyarok iránti gyűlöletet nem is tekintve, csupán csak magyar tanító hiányában is hány száz és száz iskolában egyáltalán nem tanulják a magyar nyelvet a nemzetiségek között vagy legalább is úgy tanítják, hogy abból sem a gyermeknek, sem az iskolának sem a községnek; sem a társadalomnak, sem az államnak s még maguknak a nemzetiségeknek is, egyáltalán senkinek és semminek, semmi haszna, köszönete, látszatja nincsen! Ugy tanítják, ahol egyáltalán tanítják a magyar nyelvet a nemzetiségek között, hogy jobb volna, ha nem is tanítanák. Meglehet-e ezt tőlünk magyar nemzeti szempontból? Vagy azért, mert eddig túrtuk, hát túrjuk ezután is. Túrjuk mindig, örökre, a végtelenségig? ...

Van-e virága és mi lett gyümölcse ennek a nagy türelemnek a magyar nemzet javára? Forgassuk meg történelmünk lapjait s megláthatjuk, hogy a nemzetiségek türelme mindig olyan arányban fogyott, amily arányban a magyarság türelme növekedett. A nemzetiségeket megnyugtanni csak akkor lehet, amikor ki-elégíteni is lehet. A nemzetiségekkel azonban a magyar nemzet olyanformán van, mint az egyzszeri székely gazda a cselédjével, kitől kérdezte az ebédnél: „Jól laktál-e János? — Jól. Há kellé még? ... Kell! Még egy kicsi gazd-uram! ...”

A magyar nemzeti érdek megköveteli és és teljes joggal követi meg azt, hogy ennek a magyar államnak minden polgára tanulja meg nyelvét a magyarnak.

Minden nemzet szocialista. Mért ne legyen a magyar is az?! ... Minden állam nyelvi egységre törekszik, mert a nyelvi széttagoltság hamvasztó talaja az államoknak. S ha minden állam nyelvi egységre törekszik, mért ne törekednek erre a magyar állam is? ... A magyar nemzeti érdek is megköveteli a nyelvi egységet. S ez az egységes nyelv a magyar államban, nem lehet más, természetesen csak a magyar!

„Nemzeti állam és népoktatás” című művével nevé megörökített, korán elhalt Szathmáry György miniszteri tanácsos azt mondotta volt: hogy hazánk, mint egységes magyar nemzeti állam egy új ezredév viharaiával is sikerrel dacolhasson, feltétlen szükséges, hogy a ma-

a kabinetben a legzavartalanabbul megegyeznek a nézetek arra nézve, hogy mi a teendő. Ha valaha egy utazásról joggal lehetett mondani, hogy az rendkívül fontos elhatározások előhírnöke, úgy mindenesetre el lehet azt Tisza holnapi utazásáról mondani. O maga néhány nap előtt legbizalmasabb párthívei előtt úgy nyilatkozott, hogy a harcot meg kell indítani életre-halálra. A szabadelvűpárt jelenlegi összetételében nemcsak kész és így tehát képes is arra, hogy ezt a nagy csatát megkezdje, de ég is a vágytól, hogy az ütközetbe bocsátkozzék.

Tisza egy alternatív tervvel megy Bécsbe. Ha az obstrukció a miniszterelnök fölhívásának enged és lehetővé teszi az ujoncjavaslatok vitájának befejezését, akkor a tervek egyelőre elmaradnak; ellenkező esetben azonnal végre kell azokat hajtani.

A kormány rövid törvényjavaslatot fog a házszabályok revíziójáról a Ház elé terjeszteni és gondoskodni fog arról, hogy azt a képviselőházzal egy meghatározott időn belül el fogja fogadtatni. Ezt követik az új választások.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, január 25.

Az elnöki székben Perczel Dezső ül. Mikor megnyitja az ülést, alig van egy néhány ember az ülésteremben. Az ülés tehát csöndben kezdődik, sem a folyosókon, sem a teremben nincs emóció. Az obstrukció szürke napja lesz a mai is.

Az első akkordot Molnár János kanonok üti meg. Molnár János egy év óta súlyos betegesen feküdt s ma ugyszólván politikai reprizét tartotta. Betegsége alatt nem vesztette el sem fanatizmusát, sem azt a csöndesen gunyolódó karakterét, amely annyira jellemzi őt.

gyar nemzeti műveltség erős és mély gyökeret bocsásson le a legalsóbb néprétegek talajába. Báró Bánffy Dezső pedig „Magyar nemzetiségi politika”-jában azt vallja, hogy Magyarország, mint állam csupán csak akkor maradhat fenn, ha egységes és magyar tud lenni!

Ezeket vallom én is, igen tisztelt Uram! De vallom azt is, hogy a magyar állam egységes és magyar csak úgy tud lenni, a magyar nemzeti műveltség a legalsóbb néprétegek talajába is csak úgy tud elhatni, ha a népoktatás államosításával maga az állam gondoskodik arról, hogy a nemzetiségek lakta helyeken is, képzett magyar tanítók tanítsák és terjeszték a magyar nyelvet és a magyar nemzeti műveltséget.

Én azon, hogy a nemzetiségek félnek a népoktatás államosításától és hogy erősen ellenzik azt a kifejtett okokból, nem csodálkozom. De azon, hogy amint báró Bánffy Dezső is mondja: „még a leghazafiasabban gondolkozó elemek, a legtisztább magyar egyházak is vonakodnak a közoktatás teljesen államivá tételétől”, nagyon csodálkozom.

Elvégre mit féltetnek a legtisztább magyar egyházak, az unitárius és református, a népoktatás államosításától? Ide vágó önkormányzati jogait. Vagyis: nem tetszenék, az hogy az államosítás után nem ők dirigálnának iskoláikban, hanem dirigálna az állam. Melyik állam. Nohát a magyar egyházaknak a magyar államtól — szerintem — nincs mért félteni ezt az önkormányzati jogukat, hiszen ma is, államosítás nélkül is úgy áll a dolog, hogy ha szabad volna ezzel a hasonlattal élnem: a népoktatás egy olyan kalap az állam fején, melyen

A képviselőház ülése január 24-én.

— Kezdeté d. e 10 órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

Elnök megnyitván az ülést, felolvassa a jegyzőkönyvet, amely minden hozzászólás nélkül, simán ment át a Ház retoriáján. At lehetett hát térni legott a napirendre, az ujoncmegajánlási törvényjavaslat tárgyalására.

(Az ujoncmegajánlás.)

Molnár János: Azt hiszi, felesleges kijelentenie, hogy az ujoncjavaslatot nem fogadja el. Szükségesnek tartja az obstrukciót és annak ellenzőit arra figyelmeztetni, hogy soha sem sikerült kivívni nemzetünknek semmit, nagy harcok és nagy áldozatok nélkül. Ausztria talán soha sem iparkodott hegenomiájának anynyira kifejezést adni, mint jelenleg. Szól ezután az osztrák törekvésekről, a hagyományos katonai jellemről s Pittreich nyilatkozatáról. Vádolja Tisza Istvánt, hogy Pittreich támadásaival szemben nem védte meg az ország jogait, sőt egyetlen erélyes szava nem volt az osztrák támadások ellen. Ilyen miniszterelnököknek, szülő szerint, nem adhatók meg a kormányzás föltételei. Ellene minden módon folytatni kell a harcot s az ellenzőknek nem lehet hazafiasabb kötelessége, mint az, hogy a harcot mindaddig folytatja, amíg az 1867. törvények érvényre nem jutnak. Ha valaki azt kérdezné szőlőtől, hogy elfogadja e a javaslatot, azt felelné, hogy ennek a kormányznak: *Niemals!* (Nagy zaj. Fölkiáltások: Magyarul! Nem értjük!)

Egy hang: Mit jelent?

Molnár János: Mikor Pittreich mondta, akkor megérttétek. (Zaj.)

(Egy Kossuth-párti disszidens.)

Bedőházy János: Amikor kijelenti, hogy a javaslatot nem fogadja el, szükségét érzi, hogy itt a Ház előtt megmagyarázza azon okokat, amelyek őt a Kossuth-pártból való kilépésre birták. (Halljuk! Halljuk! az Ugron-párton.) Azért lépett ki szülő, mert ő nem taktikai kérdésnek tekinti a harc folytatását, hanem lényegnek. Minthogy pedig a Kossuth-párton úgy fogják föl a dolgot, hogy az tisztán a taktika kérdése, hogy az obstrukciót folytassák-e vagy sem, le kellett vonnia magára nézve a konzekvenciákat. Birálja ezután azokat a föltételeket, amelyekért a Kossuth-párt megkötötte a fegyverszünetet s arra a megállapodásra jut, hogy azok az ígéretek, melyeket Tisza tett, nem fognak beváltatni. (Zaj az Ugron-párton.)

Tiltakozik ezután az ellen, hogy a kor-

mány elleni harcot s az obstrukcióban való kitartást a klerikális törekvésekkel hozzák kapcsolatba. Szülő protestáns ember s mégis harcolni akar a kormány ellen. Sajátságos észjárással mutatja ki, hogy az obstrukció folytatása protestáns szempontból is kötelesség, mert a magyar protestánsok mindig ott voltak, ahol a nemzeti jogokért kellett harcolni. (Helyeslés a néppárton. Derűtlenség a jobboldalon.) Szülő nem kéri össze politikai meggyőződését, felekezeti meggyőződésével még a liberálisizmus kedvéért sem. A liberálisizmust egyébként helytelenül s mindig a hatalmi érdekek szempontjából magyarázzák Magyarországon. Ezután őt per szüntet kér, hogy folytathassa beszédét.

Elnök: Az ülést öt percre fölfüggesztik.

Bedőházy János: Folytatja beszédét s arról beszél, hogy meg kell állapítani a pártok közelmében a kiegyenlítés föltételeit. De ezek a föltételek ne legyenek mondva csinált dolgok, hanem tények.

Bedőházy János beszéde után

Elnök bejelentette a Háznak, hogy Molnár József, a csikszeredai kerület képviselője meghalt. A halottnak emlékét a képviselőház jegyzőkönyvbe foglalja.

(A néppárt és Polónyi.)

Zboray Miklós állott föl ezután. A néppárt egyes tagjai, ugymond, biztak a Kossuth-párt jelszavaiban, bár Zichy Aladár eleve intette őket, hogy a Kossuth-párt cserben hagyja őket...

Lukács Gyula: Ki hagyta cserben?

Zboray Miklós, azok, a kik a zászlót kibontották, de aztán otthagytak. A kik a Kossuth-párt részéről az obstrukció ellen voltak, mint Justh Gyula, Komjáthy Béla, Barta Odön, azokat tisztelt, mert ők állottak a Ház elé és nem mondottak a kormányznak tetsző beszédeket; de a kik a folyosón konventikulumokat tartottak, azok ne merjenek az obstrukcióra követ dobni. Ezután Polónyi Gázával foglalkozik. Azzal jött a Házba, hogy: „temetni jöttem, nem dicsérni Cézárt” — de aztán frontot változtatott. Valótlannak mondta a lapok ama hírét, mintha ő az Engel féle borhamisítási ügyben 20,000 forintot ajánlott volna föl Polónyinak a jogi képviselőségért. Felolvassa Polónyinak régebbi beszédét s áttér az ujoncjavaslatra, hosszabban szölván az ellen. Végül határozati javaslatot ad be, amely szerint: a magyar hadsereg nyelvének megállapítása a magyar országgyűlést illesse.

Szederkényi Nándor személyes kérdésben szólalt föl.

Novák József kérte, hogy beszédét holnap mondhassa el. A Ház ezt megengedte s ezzel az ülés véget ért.

csak egy bokréta az egyházak önkormányzati joga. Ezt a bokkrétát pedig akár feltesszük, akár levesszük, a kalap csak kalap marad, de ha a kalapot veszítjük el, hiába szorongatjuk a bokkrétáját.

Az a jogcsorbulás, melyet a magyar egyházak a népoktatás államosításával szenvednének, bőven lenne kárpótolva azzal a haladással és erővel, mit a nemzetiséggel nyerhető magyarosodás és a magyar nyelvi egység útján a magyar nemzet és a magyar nemzeti állam érhetne el. Már pedig első az állam, mert nem az állam van az egyházakban, hanem az egyházak vannak államban.

De kérddhetik Uram! mindez, hogy jön a székely kérdéshez, illetve a székely kérdés, hogy jön mindezekhez?

A kapcsolat a következő: A Székelyföldön különösen Háromszék, de Csik, Udvarhely és Maros-Torda megyékben is sokan vannak, akik a vallásukra nézve görög keletiek és görög katolikusok, azonban magyarok és illetve székelyek.

Tudjuk, hogy a gör. keletiek és gör. katolikusok templomában az isteni tisztelet nem tartatik egy holt nyelven, mint a római katolikusoknál a latin, hanem egy élő nyelven tartják s ez az élő nyelv az — oláh. A hívők magyarok, székelyek, a szertartási nyelv oláh és a pap is természetesen oláh. A székely nép természeténél fogva vallásos nép. Szereti járni a templomát és hallgatni a papját. De hogyan hallgassa és értse meg a papját, ha az oláhul beszél és ő nem tud oláhul. A papja kedvéért is tehát megtanul oláhul. S ez nem is megy olyan nehezen, sőt igen könnyen megy, hiszen

amugy is nagyrészen oláhul beszél, a gyermek is oláhul beszél. A beszédet követi a szokás, a ruha, az életmód. S így lett Erdélyben nagyon sok jó székelyből nemzedékről-nemzedékre nemcsak nyelvben, szokásban és életmódban, hanem érzelmben is oláh, csupán csak a vallás miatt vagyis csupán csak azért is, mert véletlenül gör. keleti vagy gör. katolikus vallásban született. Ezen a bajon úgy lehetne segíteni, hogy ha a szertartási nyelv magyarra tétetnék. Ez azonban majdnem a lehetetlenséggel határos volt egyéb ok mellett már csak azért is, mert az a baj olyan természetű, amelynek orvoslása nem az értelmi, hanem az érzelmi körbe tartozik. De mégis tenni kell, ha azt akarjuk, hogy a székelyek el ne oláhosodjanak. Tenni kell az államnak annyit, a mennyit lehet. Tegye magyarrá az iskolákat vagyis államosítsa a népoktatást. Ha az oláh tanító helyett magyar tanító tanít, ha a gyermekek mind megtanulnak magyarul, már pedig akkor meg kell, hogy tanuljanak s ha így az új nemzedék csak magyarul beszél és ha az oláhosi-tani törekvő pap mellett ott van ellensúly a magyarosító tanító, anépben is fölébred a székely faji önérzet úgy, hogy nem ők fogják megtanulni az oláh nyelvet, hogy hallgathassák a papjukat, hanem hogy hallgatója legyen, az oláh pap is magyarul fog prédikálni.

A székelyek szempontjából ezt a kiváló jelentőségét látom én a népoktatás államosításának. És itt végezetül ismét csak Bánffyt kell idéznem: „Harminchatéves alkotmányos életünk mutatja, hogy a közoktatás érdekében alkotott törvények és tett intézkedések körültekintő tartózkodással mindig szem előtt tartották a

A nevelés temploma.

(Felsőbb leányiskola és tanítónő-képző.)

Arad, január 25.

Benne vagyunk a római katolikus, református, unitárius és izraelita templomok ügyeinek vitatásában s ha elkéintünk a dolgoknak háttérétől, s nem bántjuk sem a papokat, sem a zászlókat, akkor úgy látom, a mozgalom időszerű, szép és jóra vezető, mert a vallásosság ápolásán és emelésén kívül a közélet erősödik, az ipar fejlődik, a város pedig középületekkel gazdagodik.

Jövő évben építik a vashidat, meg a vasuti indóházat, aztán sorra jönnek a magánépületek s ha ez így halad, beolvad még Mikalaka és Uj Arad; az utcákat a motorok sokassága járja végig, és Arad város lakosainak száma megüti, avagy megközeleli a százezret. Átlomnak nem épen utolsó.

Egyelőre azonban ne feledjük el, hogy nem csupán Isten igájából él az ember, hanem ahhoz még a mindennapi kenyér is kell, a melyért pedig nem elég csupán imádkozni, hanem jó lesz minél többet dolgozni.

Mert dolgozni, munkára van szükség az új templom előkészítése körül is. Szükséges, hogy a papság és az iparosok karöltve munkálkodjanak a második templomnak létesítésén, de azt ne plébániával, bérházzal, vagy pláne színházzal közösen építsék, hanem avassák vallásfelekezeti megkülönböztetés nélkül, de tanító apácák vezetése alatt a nevelés templomává, felsőbb leányiskola és tanítónőképző alakjában. A vallásbéli szolgálatot és kormányzást pedig bizzuk a csanádi püspökségre.

Egyetem, katonatisztképző, avagy papnőveldeiről amugy sem álmodozhatunk, mert ezek valószínűleg a jövő századnak fenntartott intézmények maradnak, míg ellenben nevelő, és képző intézetek könnyebben megvalósíthatók. A hiányukat régóta sanyli a közönség s e miatt számtalan serdülő leányka a polgári iskola elvégzése után nem használhatja ki kellőképpen a legszebb éveit.

Pozsony, Sopron, Szabadka, Temesvár, Nagy-Szeben, Kolozsvár, Kassa stb. vidéki vá-

felekezetek érdekeinek és érzelmeinek sérelme nélkül szabályozni a közoktatásügyet minden vonalon. Sajnos, az állam nyújtotta bizalom jó eredményekre nem vezetett.

Nem egy esetben, nem egy felekezetenél szomorúan kellett tapasztalni, hogy a nyert szabad kéz állami érdekek ellen érvényesítette magát és sok esetben, dacára minden ellenőrzésnek és a visszaéléseket korlátozni igyekvő felügyeletnek, nemzedékeket neveltünk állam és nemzetellenes érzelmektől telítve, sok esetben, még állami anyagi támogatás mellett is. Ennek véget kell vetni! A kizárólagos állami közoktatásnak, mint „intézményi nyomás”-nak kell érvényesülni minálunk is. A magyar állam csak úgy maradhat fenn, ha egységes és magyar tud lenni. Egységes és magyar pedig csak úgy lehet ez az állam, ha egységes a nyelve, a magyar! S hogy az legyen, arra való az iskolák.

Ma, amidőn naponta keserűen láthatja minden magyar ember, „hogy felekezeti iskoláink egyrészt, minden törvényes eszközök dacára, az államnak nem hű állampolgárokat, hanem ellenséget nevelnek; eljött az ideje annak, hogy ugyan nem erőszakos eszközökkel, hanem törvényes eszközökkel biztosítsuk a nevelés hazafias irányát és ezt akkor tehetjük, ha a felekezeti oktatásnak megszüntetésével az állami oktatás léptetettük életbe.”

Ez az út az, melyet követnünk kell! Ez az út az, amelyen nevelhetünk magyarul beszélő és hazafiasan érző nemzedéket a jövőnek. Ha nem tesszük: „mint oldott kéve, széthull nemzetünk.”

rosok e tekintetben már régen elhagyták Aradot, pedig alig ismerék itt családát, szegényt és gazdagot egyaránt, a hol e kérdésnek megoldása sok fejlődéssel ne járna, ámde a vállalkozás rendszerint félben maradt, amit aztán később a házasságban sanylik meg leányaink, mert ma már minden ifju a művelt nő otthonára vágyik, a ki a könyvet, jó tanust, bölcsőt, fakalapot egyaránt jól kezeli.

Nagyon kívánatos tehát, hogy a megyés püspökség, a templomépítő bizottság és az aradi polgárság mellék-tekintetekből menten; de nem a csata hevében, vegyék jobban fontolóra, hogy a második templomot hol, mikor és mi célra kell felépíteni.

Egy aradi polgár.

A főherceg regénye.

(Czuber Berta nyilatkozik.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

Eltentmondóan a legutóbbi hírekkel, jól értesült források szerint szó sincs róla, hogy Ferdinánd Károly főherceg házassági terve füstbe ment volna. A főherceg ugyanis mikor már azt hitték, hogy elsimult az ügy, megújult energiával vette föl ismét a harcot terve megvalósításáért. Az uralkodó ugyan egyelőre még nem döntött, de az egész ügyről minden részleteiben informálva van.

Az udvar pro és kontra két pártra oszlik a főhercegi szerelmi regény dolgában és az érdekelt körök izgalma csak annál érthetőbb, mert hiszen a főherceg igen közel áll a trónhoz s mint a korona várományosa sem esik tulságos messze a kombinációktól. Persze dolgoznak is erősen, hogy tervétől eltántorítsák. Érdekes, hogy a házasság fő-főellenzői k. Ottó főhercegen kívül ott van Ferenc Ferdinánd trónörökös is, aki pedig maga szívesen illeszfele szerelmi házasságot kötött. Ellenben Seefried báró és neje a legmelegebben támogatják őt a terv kivitelében, nemkülönben Lónyai grófné is közben jár, hogy elsimítsa a nász elé gördülő akadályokat.

A trónörökös pár nappal ezelőtt Prágában volt és beható megbeszélgetést folytatott Ferdinánd Károlylyal, melyről aztán az uralkodónak jelentést tett. Minden valószínűség szerint a végleges döntés már a legközelebbi napokban fog megtörténni, sőt talán már ma meg is történt.

Egy hírlapírónak tegnapelőtt alkalma volt Czuber Berta kisasszonnyal beszélgetni. Megkérdezte tőle, igaz-e, hogy február 13-án lesz az esküvője?

— Pontos dátumot én még nem tudok, s ha tudnám, akkor sem mondanám meg. Hiszen a templom akkor tele lenne ujságírókkal. És maguk annyi mindenfélét irtak már rólam eddig, hogy a jobban szeretném, ha nem is lennének ujságok.

A hírlapíró erre megmagyarázta a hölgynek, hogy a sajtó tulajdonképpen nagy szolgálatot tesz most neki, mert a közvéleményt a pártjára hódítja.

— Lehet, hogy igaza van. De nekem borzasztó, hogy az én, meg az ő nevét ott látom minden ujságban.

Czuber Berta nemes arcvonású szép hölgy, aki diszére válnék bármely előkelő társaságnak.

Ferenc Ferdinánd a mint főnnebb említettük, a napokban Prágában járt fivérével s több órán keresztül kapacitálta, hogy mondjon le házassági tervéről. Kifejtette előtte, milyen nagy hátrányai lehetnek reá nézve e házasságnak, mert azon esetben, ha úgy ő, mint Ottó

akadályozva lennének a trónralépésben — Ferenc Károly főhercegre szálland a két ország koronája. Mire a főherceg így felelt:

— Nem királyné kell nekem, hanem feleség. Elhatározásom megmásíthatatlan. Amit megtettek már annyian a Habsburg házból, azt megtehetem én is. Azért, mert főherceg vagyok, van jogom a boldogságra.

A trónörökös eredmény nélkül jött el öcsétől s nyomban visszautazott Bécsbe, hogy ő Felsőségének jelentést tegyen erről.

Igen sok függ ő Felsőége elhatározásától. Mert ha a király nem adná beleegyezését e házassághoz, akkor abból belátható időn belül alig lesz valami. Azonban Ferenc Károly főhercegnek erős pártja van az udvarnál s remélik, hogy a király nem fog vétót mondani. Ambátor a trónörökösért küldte Prágába, hogy Ferenc Károly főherceget lebeszélje házassági tervéről.

TÁVIRATOK.

Az orosz-japán konfliktus

London, jan. 25. A Reuter-ügynökség jelentéi Port Arturból e hó 22-éről: A Port Artur előtt horgonyzó hajóhad legnagyobb része most az orosz tengerészeti főparancsnokság rendelkezése alá külső kikötőben tartózkodik. Hír szerint megadták az utasítást minden eshetőségre nézve. A port-arturi magasabb rangú tiszték azt hiszik, hogy egy két napon belül eldőlt a háború kérdése. A mandsuországi igazgatóság különböző osztályainak 18-án tartott tanácskozása után parancsot adtak a mandsuországi tartalék minden rendelkezésre álló legénysége jegyzékének összeállítására végett. Ezeknek száma hír szerint 80,000 ember. Az észak felé rendelt orosz csapatok 19-én kezdték kivonulni Port Arturból. Két ezredet 21-én és 22-én szállítanak hajóra a belső kikötőben, hogy azokat Jaluba küldjék.

Tokio, jan. 25. Azt hiszik, hogy van alapja annak a feltevésnek, hogy Korea orosz behatás alatt vallott semlegességet.

Szöul, jan. 25. A péterváriés koreai követ azt táviratozta ide, hogy az orosz kormány nem helyesli Korea semlegességi nyilatkozatát.

London, jan. 25. A Daily Mailnak jelentik Csifuból tegnaptól: A mandsuországi vasúti vonal mellett orosz csapatok összeütköztek kínai rablókkal, akik három oroszot megöltek és egy tisztet megsebesítettek. Tíz kínait foglyul ejtettek, kiket valószínűleg ki fogják végezni.

A kereskedelmi testület közgyűlése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

Az aradi kereskedelmi testület vasárnap délelőtt, Tedeschi Viktor elnöklésével tartotta az évi közgyűlését, a melynek nevezetes határozata az, hogy a testület a választmányának javaslata értelmében csatlakozik az Országos Magyar Kereskedelmi Egyeüléshez, és részt vesz annak aradi gócpontja szervezésében.

Tedeschi Viktor lendületes elnöki megnyitása után Marschall Lajos dr., a testület titkára olvasta föl a választmány évi jelentését, a mely az elmúlt év általános kereskedelmi és gazdasági viszonyait a következőkben jellemzi:

Az a stagnáció, mely a közgazdasági téren már 1902. évben volt érezhető, 1903-ban sem fordul jobbra, sőt köztudomásúlag a közgazdaság terén megrontotta a helyzetet, az egész éven át tartott áldatlan politikai viszály, mely fájdalom, még most is lehetetlenné tesz minden törvényhozási alkotást és anyagiakban kiszámíthatatlan kárt okoz az ország kereskedelmének és iparának. Törvényhozásunk meddő volta mellett elintézetlenül maradtak azon életbevágó kérdések, melyektől méltán vártuk kereskedelmünk föllendülését. Így az Ausztriával való vám és kereskedelmi szövetség, az 1903. év végén lejárt nemzetközi kereskedelmi szer-

zódések megújítása; abba marad: a kereskedelmi törvény rég sürgetett revíziója, a polgári törvénykezési rendtartás országgyűlési tárgyalása, a szövetségek tervbe vett törvényes szabályozása stb. Csodára, ha ily körülmények közt a társadalmi alapon szervezett kereskedelmi testületek tevékenysége is szűkebb térre szorult és belátva a küldetés hiábavalóságát, tetteijök majdnem elenyedt.

A jelentés megemlékezik a testület működésének egyes mozzanatairól s köszönetet mondott azért, hogy Weisz Dávid két, Weisz Sándor egy, Nyáry Vilmos egy, az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár öt és özv. Ortutay Gyuláné, Scherr Irén két internátusi kötvényt ajándékozott a testületnek.

A számvizsgáló bizottság jelentéséből tudomásul vették, hogy a testület múlt évi bevételei 14 068 korona 13 fillért, kiadásai pedig 11 939 kor. 28 fillért tettek. Pénzkészlet az év végén 2128 kor. 85 fillér. A testület vagyona 145 410 kor. 63 fillér értéket képvisel.

A közgyűlés ezután sajnálatának kifejezésével vette tudomásul Gebhart István pénztáros lemondását, és kimondta, hogy buzgó működése fölött való elismerésének és köszönetének jegyzőkönyvben ad kifejezést. Helyébe pénztárossá egyhangulag Dobiaschi Jozsefet választották meg, a válaszmányban ez által megüresedett helyet Gebhart Istvánnal töltötték be.

A számvizsgáló bizottság tagjai az 1904. évre Magyar Ferenc elnöksége alatt Hegyi Albert és Kosztká Emil, a *békéltető* bizottság tagjai Tedeschi Viktor elnöksége alatt Élas Ármis, Dobiaschi József, Kohn S. N., Wallfisch Armin, Kneffel Lajos és Kosztká Emil lettek.

Végül az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülésbe való belépést kimondták s az aradi kerület szervezésére a maga részéről az elnök a titkárt, Kneffel Lajos, Kohn S. N. és Maresch Gyula válaszmányi tagokat küldte ki a közgyűlés.

Nyiri a katonai kérdésekről.

(A véderő-bizottság ülése.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 25.

A képviselőház véderő bizottsága ma este tartott ülésén foglalkozott az 1904. évi újoncjavaslatokkal. Ennek az érdekességét emelte, hogy, a mint ismeretes, még az 1903. évi újoncjavaslatok sincsenek megszavazva.

A javaslatokat Münnich Aurél előadó ajánlotta elfogadásra.

Tóth János kijelenti, hogy a javaslatot a függetlenségi párt álláspontjánál fogva nem fogadhatja el, mivel a kormány részéről a parlamentben a magyar érdekek megvédve nem lettek.

Bakonyi Samu nem fogadja el a javaslatokat s több kérdést intéz a honvédelmi miniszterhez.

Solymassy Odön és Bolgár Ferenc elfogadják a javaslatokat, de szintén kérdéseket intéznek a miniszterhez.

Nyiri Sándor honvédelmi miniszter, Pitreich hadügyminiszter nyilatkozataira vonatkozólag csatlakozik a miniszterelnök kijelentéséhez. A katonai program végrehajtására nézve, mivel az obstrukció az egész időt lefoglalja, s rezsztörkések tárgyalására nincs idő, semmiféle fölvilágosítást nem adhatnak. Oly helyzetben vagyunk, a midőn konkrét nyilatkozatot nem tehet. A mi a nevelés kérdését illeti, a tanterv és a tanerők beállítás: hosszú tanulmányt igényel, és csak ezután lehet az erre vonatkozó programpontra megvalósítani. Az Ausztriában szolgáló magyar honos tiszték áthelyezése nem nagy föld. Összesen 450—500 magyar tiszt szolgál Ausztriában; ezek

áthelyezése el van rendelve, de annak egyszerre leendő végrehajtása a szolgálatban zavart okozhatna. Azonban a magyar érdek azt kívánja, hogy közös intézményeinknél magyarok is legyenek. A fiatal embernek előny, ha a vezérkarhoz jut. Ennek előfeltétele a német nyelv tudása. Ezért a magyar tisztre előny, ha oly csapathoz jut, a hol a német nyelvet elsajátíthatja; azután ismét visszahelyeztetheti magát. Az új véderőtörvényt illetőleg kijelenti, hogy azt igyekezni fog még ez év folyamán benyújtani. A zászló és címer kérdéssel most nem foglalkozhatik; a katonai büntető perrendtartásra nézve a miniszterelnök a Házban már ismertette a helyzetet. Azt már most kijelenti, hogy a zászló és a címerkérdés, valamint a nevelés kérdése törvénybe nem iktatható. A hadkiegészítő kerületek megváltoztatásával nem foglalkozhatik, mivel ez mélyen belenyúl a mozgósításba. A honvédségnek tüzrséggel való ellátásának egyedüli akadály a pénzkérdés, de ez nem legyőzhetetlen akadály. Bakonyi kérdésére, a katonai létszámemelésre vonatkozólag nem adhat választ.

A véderő bizottság mind a két javaslatot elfogadta.

SZÍNHÁZ ÉS IRODALOM.

A színház műsora:

Kedd: Újabb veszedelem, vígjáték. K. Hegyessy Mari és Paulay Erzsike vendégfelléptével. (Páratlan bérlet.) Szerda: Don Pietro Caruso, dráma. A szép Galathea, operette. (Páros bérlet.) Csütörtök: Faust, opera. (Páratlan bérlet.) Péntek: A postásfiú és hűga, bohózat. (Páros bérlet.) Szombat: A postásfiú és hűga, bohózat. (Páratlan bérlet.)

Az újabb veszedelem.

(Színmű 4 felvonásban. Írta: Maurice Donnay. Fordította: Sebastyén Károly. Először adták az Aradi Nemzeti Színházban 1904. január 25-én.)

Az *Újabb veszedelem* egy nagy darab erkölcs-telenség ugyanis mint színmű, mely a maga fölfogását, a tendenciáját, az igazságait a színpadról hirdeti, s ugyanis mint egy valóságos új veszedély, mely az emberek erkölcsét, a társadalmi, a családi életét kezdte ki. Az „újabb veszedelem” ugyanis az, hogy egy férjes asszonynak, aki szeretőt tart, felnő a lánya s férjhez megy az anya — szeretőjéhez. Ezt a lehetetlen eseményt súlyosbítja az, hogy a lány értesül erről a viszonnyról, mikor megtudja belebetegszik s mégis feleségül megy az udvarlóhoz, mert az anyja megesküszik neki, még pedig a lány boldogságára, hogy ebből a viszonyból, amely éveken át tartott, nem igaz semmi. Így aztán a lány felesége lesz az anyja szeretőjének.

Le a kalappal uraim. Ez az eset bizonyára nem „egy” eset, fel kell tételeznünk, hogy nem páratlanul áll, miután — imé — már színdarab is készült róla. Gratulálni lehet a társadalmi életünkhez, az erkölcsünk épségéhez, mely manapság ekkora perverzításokat szül. Hova jutunk, ha az erkölcsi degenerációnak ez a folyamata meg nem akad? Nem jó gondolkozni a következőkről, mert ha a mostaniaktól undorodni lehet, amazoktól borzadni illenék. Node há! Istennek nem nagyon kell még borzadni, miután ez a dolog csak Donnay szemében ennyire komoly. Bizonyos, hogy vannak a világon emberek, akik tüzet esznek, vannak akik avval keresik a kenyerüket, hogy nem a két lábukon járnak, hanem a két kezükön s azért még sincs okunk attól félni, hogy idővel mindenki tüzet fog ékezni s mindenki a kezeire fogja húzni a cipőt. Az is igaz, hogy akadnak ebben a világban emberek, akik természetesen találják, hogy valaki a szeretője leányának legyen az ura, de sok volna azt

hinni, hogy erre minden ember képes. Az újabb veszedelem tehát nem általános, hanem — most még legalább — speciális dolog.

Itt azonban kétségbe kell vonnunk a színműírónak azt a jogát, hogy ilyen bűnököt, amilyenek az „újabb veszedély” fölépült, elismerjen s alapul elfogadjon ahhoz, hogy abból egy házaspár, egy család boldogsága kialakuljon. Mert a darab úgy végződik, hogy Madeline és Freydières (így hívják a leányt és a szeretőtől lett férjet) boldog életet kezdenek. Igaz, a bűnbánásban is lehet olyan kicsiny részlet, amely az egész nagy vétkeknek megbocsátására, elnézésére, megbánására készlet, de a Donnay darabjának nincs akkora erkölcsi értéke, nincs benne annyi töke, amely ekkora kamatot kívánhatna a társadalom hirnevétől, az erkölcsünk becsületességétől.

A színmű tulajdonképeni cselekménye a harmadik felvonásban ott kezdődik, amikor Madeline (Paulay Erzsike) Jadain asszony (Hegyessy Mari) leánya megtudja egy estélyen néhány elejtett szóból azt, amit rajta kívül már csak az édesatyja nem tud: hogy a mamája Freydièresnek (Marházy) a szeretője. Ugyanazé a Freydièresé, akit ő rajongva szeret. A fő fejedés úgy hat rá, hogy nagybeteg lesz miatta. Édesanyja szörnyen aggódik, mert ha Maurice Donnaynak hinni szabad, a rossz feleség még mindig lehet mintaszerű aya. A mintanyia elszikkasztja leányának naplóját és abból megtudja, hogy az Freydièreset szereti. Vallatóra fogja Madelaint és kiveszi belőle, hogy a leány sejtje az egész valóságot, de még nem bizonyos benne. S ekkor megteszi azt, amit minden bűnös asszony megtenne: kereken és eskü alatt letagad mindent. De nem minden anya, legalább nem az, akiben még van erkölcsi érzés, esküdnék meg leánya boldogságára, hogy ő ártatlan és még kevesebb anya akadna, aki megigérné hasonló körülmények között a leányának, hogy megszerzi neki férjül a saját kedvesét. Freydières egy ideig küzködi a szerelmével, de végül meghajta a leány naiv, ártatlan szerelme s belenyugszik a Donnay változtathatatlanjába. Az anya után a leány!

Ez a darab meséje hosszú négy felvonásban felelőre. Hosszu négy felvonásban, mert az első kettő meglehetősen mértékben unalmas. Annál szebb azonban az utolsó kettő, mely brilláns színpadi technikával van megírva. A harmadik, a leány és az udvarló szerelmének kifejlődése annyi bájjal készült, olyan természetes, olyan szép, hogy ezért érdemes megnézni a darabot. S hozzá Paulay Erzsike gyönyörűen is játszotta meg. A negyedik felvonásban Jadain asszony uralkodik a színpadi helyzeteken, mesteri játéka van, a drámai szituációk itt igazán fényesek s ha még hozzátesszük, hogy ezt Hegyessy Mari játszotta végig, el lehet hinni, hogy nagyon élvezetes része volt az előadásnak.

A taps sokszor megszólalt a nézőtérben. A drámai helyzetek megragadták a közönséget s így szívesen tapsolhattak a szereplőknek, elsősorban a két vendégművésznőnek, akik óriási magasságban álltak társaik felett. Paulay Erzsike rendkívül kedves teremtés, annyi bájjal, annyi vidámsággal játszott, mintha az ő lehetetlen szerelme igazán csak olyan szép leány-nak volna megbocsátható, mint amilyen ő volt. Hegyessy Mari ma is erős drámai alakítást mutatott be, nagy hatással játszott s nagy sikerben is volt része. Marházyra ellenben megint olyan szerepet osztottak, amelyben ő csak rossz lehetett.

(a.)

* Krammer Teréz Aradon. Krammer Teréz kamara-énekesnő, a budapesti királyi operaház tagja holnap este Aradra érkezik és két estét

át fog az aradi nemzeti színház deszkáin szerepelni. *Zilahy Gyula* igazgató a mai nap folyamán hosszabb ideig távirattal telefonon és táviratilag *Krammer Teréz*szel, azonban több differencia miatt nem tudott vele végleges megállapodásra jutni. Végre este hét órakor az igazgató engedett, mire *Krammer Teréz* a következő távirattal válaszolt: Rendben van, holnap este jönök. A művész holnapután lép föl először a *Szép Galathéa*-ban, amelyben betétül a *Windsori vig nők* nagy áriáját énekli. Ez után a *Don Pietro Curusso* t adják. Második fellépése csütörtökön este lesz, mikor *Faust*-ban *Margarétát* játssza. Az illusztris vendég fellépései *bérlétszünetben*, de *rendes helyárak* mellett történnek meg.

— Délutáni előadások a fővárosi színházakban. Fővárosi tudósítók írja: Ma délelőtt küldötttségileg tisztelegtek a budapesti színházak igazgatói *Halmos János* polgármesternél, *Somló Sándor* nemzeti színházi igazgató vezetése mellett, s arra kérték, hívatta össze rendkívüli tanácsulást, a melyen aztán módosítanák azt az előbbi határozatot, hogy a színházak an nem szabad délutáni előadásokat tartani. A színházak igazgatói kifejtették, hogy ez a rendelkezés rendkívüli súlyosan érintené a színházakat s egyenként s anyagi válságba sodorná. A polgármester kijelentette, hogy a kérelmet tárgyalás alá veteti.

Az aradi orvos-egylet közgyűlése.

(Tisztikar-választás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

Az aradi orvos egyesület ma délután hat órakor tartotta tisztújító közgyűlését a városháza tanácstermében. Az ülésen meglehetősen kevés számmal jelentek meg az egyesület tagjai, úgy, hogy *Parecz Gyula* dr. elnök csak egynegyed hét óra tájban nyithatta meg a tanácskozást, előadva, hogy annak tárgya egyrészt az évi jelentések tudomásúvétele, másrészt a tisztikar újjaalakítása lesz. Felkérte a titkár jelentésének előterjesztésére.

Löwinger Miksa dr., az egyesület titkárja a jelentésében amiatt panaszodik, hogy az aradi orvosi kar nem érdeklődik kellőképpen az egyesület iránt, noha az minden lehetőséget megtesz, hogy tagjainak minél több előnyt nyújtson. Hiába szállították le a tagdíjat felére, hiába törölték el a belépési díjat: az indolencia nem akar megszűnni. Ennek az az oka, hogy az országos orvosszövetség aradi és arad-megyei fiókja mellett az orvos egyesület föléseges voltát hangsúlyozzák, holott sohasem föléseges az olyan egyesület, amely a társadalmi érintkezés mellett tudományos célt is tűzött maga elé. Az egyesület élete egyébiránt öt rendes, egy rendkívüli, egy választmányi és egy tisztújító ülésre szorítkozott; a tagok száma év elején harmincnégy volt; ebből egy elköltözött, egy meghalt; két új tag belépett. Ennek fogva a tagság a régi maradt. Az egyesület *Ottó*s Dániel dr. halála alkalmával megnyilatkozásra hozta a kartársak részvétét.

Werner Miksa dr. pénztáros bemutatja az egyesület évi számadását, mely szerint a vagyon 3515 korona 02 fillér, ami a tavalyi vagyonhoz képest 124 korona 82 fillér emelkedést mutat. A tagoknak csak kétharmada fizeti a tagdíjat; a nem fizetők közül egyesek arra hivatkoznak, hogy az egyesület az orvosszövetség megalakulása miatt ugyanis feloszlik, tehát nem érdemes fizetni.

Az elnök a jelentés megvizsgálásával *Werner Gyula* dr.-t és *Hecht* Adolf dr.-t bizza meg, akik azt rendben levőnek találván, az egyesület a felmentvényt megadta.

Ezután a tisztikar megválasztására került a sor. Ezen aktus alatt *Posgay Lajos* dr. kor-

elnök elnökölt. A választás megejtetvén a kor elnök konstataálta, hogy minden változás nélkül a tavalyi tisztikar került az egyesület élére. Elnök lett *Parecz Gyula* dr., alelnökök: *Posgay Lajos* dr. és *Vas Sándor* dr., titkár *Löwinger Miksa* dr. és pénztáros *Werner Miksa* dr. A választmány is a tavalyi maradt.

Parecz Gyula dr. tisztársai nevében is megköszönte a bizalmat; ezután az esetleges javaslatok kerültek sorra, hol *Posgay Lajos* dr. felszólalása után az elnök az ülést bezárta.

Jelenvoltak: *Borsos Béla*, *Fodor Odön*, *Hecut Adolf*, *Institoris István*, *Löwinger Miksa*, *Parecz Gyula*, *Posgay István*, *Posgay Lajos*, *Singer János*, *Steinhaus Emil*, *Tisch Mór*, *Vas Sándor*, *Werner Miksa*, *Wiener Gyula* dok.

Vajda Lajos kitüntetése.

(Nemesség adományozás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

A király kegye, mint ezt a hivatalos lap vasárnapi száma jelenti, egy aradi embert tüntetett ki. Az erre vonatkozó királyi kéziratnak, mely a „Budapesti Közlöny” vasárnapi számában jelent meg, szövege a következő:

A személyem körüli magyar miniszterium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztése folytán *Vajda Lajos* földbirtokos, aradi lakosnak, valamint törvényes utódainak, a közigazdaság és a közművelődés terén szerzett érdemei elismerésül, a magyar nemességet „kunágotai” előnévvel díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1904. évi január hó 16. án.

Kerenc József s. k.

Gróf Tisza István s. k.

Vajda Lajos földbirtokos valóban a közigazdasági tevékenységével és a kultúra érdekében folytatott küzdelmeivel szerzett magának érdemet arra, hogy a király a magyar nemességgel tüntesse ki.

Vajda Lajos 1835-ben született Aradon, atyja a mezőgazdasági pályára szánta őt. A törekvő, szorgalmas fiatal ember jeles sikerrel végezte is a magyar-óvári gazdasági főiskolát s azután itt szerzett ismereteit érvényesítette a praktikus mezőgazdaság terén. A kir. kincstártól még 1870-ben két pusztát bérelt, s igyekezetével, szorgalmával s hozzáértésével annyira vitte, hogy 1887-ben a két birtokot meg is vette örökáron a kincstártól.

Mindkét birtok a csanádmegyei *Kunigótán* fekszik, a honnan nemesi előnévét is kapta *Vajda Lajos*. A két kunágotai birtokot úgy a felszereléssel, valamint az állattenyésztés és dohánykertészet terén elért sikereivel mintagazdasággá avatta.

Ezeket a sikereket a millenniumi kiállítás zsűrije is méltányolta; a kiállításra elküldött mezőgazdasági termékeivel néhány első nyert. Egyéb mezőgazdasági kiállításokon is versenyzett, akinek szakértelmét és praktikus gazdálkodását tizenöt különféle érem dicséri.

Gazdasági cselédei nagy ragaszkodással viseltetnek iránta, s a legtöbbje még mindig abból az időből vannak nála, amikor *Vajda* a két birtokot az államtól bérbe vette.

Hogy cselédjeinek gyermekei kellő oktatásban részesüljenek, a saját költségén iskolát nyitott, s 1874. év óta mai napig viseli az iskola fentartásával járó költségeket. Fizeti a tanítót s felszereléssel látja el a szegény tanulókat. Az iskola 1894-ben nyilvános jellegűvé vált, és ekkor *Vajda Lajos* az ideiglenes iskola helyébe egy új, egészséges és teljesen modernül felszerelt iskolaépületet emeltetett. Az iskolában eddig mintegy ezer gyermek nyert kiképzést, a mint a vallás- és közoktatásügyi

miniszter több ízben meleg hangú levelekben meg is köszönt.

Vajda Lajos gazdasági tevékenységéhez tartozik még, hogy közreműködött az arad-csanádi takarékpénztár részvénylárásáság megalapításánál és ennek a banknak, valamint az aradmegyei és a csanádmegyei gazdasági egyesületeknek is igazgatósági tagja. Csanádmegye törvényhatóságának bizottsági tagja s mint ilyen a virilisek sorában a hatodik helyet foglalja el.

Aradon, mint kiváló zenebarátot is ismerik. Ezelőtt tizenhárom évvel itt Aradon megalapította a *Filharmoniai egyesületet*, melynek ma is buzgó elnöke.

*Kunágotai Vajda Lajos*nak három gyermeke van, *Zsiga* nevű fia, *Margit* és *Ilka* nevű lányai. Ezekre a magyar nemesség szintén átszáll.

SPORT.

+ **Eperjesi tornászok Aradon.** Az Eperjesi Sport Egyesületnek hazánk legagilisabb sportegyleteinek egyike, mely az utolsó szövetségi tornaverseny alkalmával a vándordíjat megnyerte, elhatározta, hogy az Aradon tartandó tornaversenyen részt vesz. Már javában folynak az előkészületek és a trenningek *Pethe Ferenc* művezető útmutatása mellett.

+ **A turista-egylet közgyűlése.** Az Arad-hegyvidéki turista-egylet vasárnap összehívott közgyűlését, miután a tagok nem jelentek meg határozatképes számban, elhalasztották.

Barabás és a rab-katonák.

(A szegedi koszorú-affér.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

Ismét a szegedi október 6-iki merényletnek az aradi brigádban szolgáló katonáldozatokról esik szó, akiknek szerencsétlen ügyét most Nagyvárad képviselője, *Barabás Béla* vette a kezébe.

Miután elől láthatólag az aradi hadbírószak mihamar befejezi a letartoztatott utászkatonák ügyében a vizsgálatot és meghozza ítéletét, az interpelláció már ideje tulta és így *Barabás* képviselő a honvédelmi minisztériumnál tesz lépéseket a rabkatonák ügyében.

Barabás Béla közlépésének története ez:

Barabás képviselő az elmúlt héten Szegeden utazott keresztül Aradra és ott az állomáson két órát időzött. Erről már megelőzőleg tudomása volt *Dóczi Mihálynak*, az egyik rabkatoná, *Dóczi Antal* Szegeden élő testvéreinek, aki felhasználva a kedvező alkalmat és személyesen megkérte a képviselőt, hogy tegyen valamit az országában, ártatlanul bűnhődő testvére megszabadítására. *Dóczi Mihály* ezenkívül egy levelet is intézett *Barabás* képviselőhöz, amelyre *Barabás* a következőkben válaszolt:

T. *Dóczi Mihály* urnak, Szeged.

A szegedi koszorú-affér derék katonái érdekében hozzám írott sorait megkaptam s bizony nagyon megcsodáló reánk magyarokra, hogy saját hazánkban üldözik azt, aki magyar érületének kifejezést mer adni.

A nekem írott levél folytán egyebet nem tehetek, mint azt, hogy ha a jövő héten felmegyek Budapestre, hát szólni fogok a fiuk szomorú sorsának enyhítése s az igazság becsületes kiszolgáltatása végett a honvédelmi miniszter urnak.

Hazafias tisztelettel maradtam jóakarója

Arad, 1904. január 14.

Barabás Béla.

országos képviselő.

Hogy mennyit ér el *Barabás* közlépésével a katonai vezetőségnek, azt ma még nem lehet tudni, de annyi bizonyos, hogy igyekezete teljesen eredménytelen nem fog maradni.

A három szegedi rabkatoná, névszerint: *Dóczy Antal*, *Macsó Lajos* és *Csurka István* állapota, mint Dóczy Antálnak Szegeden lakó özvegy anyjához intézett leveléből kilátnak, ha nem is jobb, de mindenesetre türethetőbb, mint Szegeden volt a fogságban. A rabkatonák ügyéről nem ír egyebet, minthogy ártatlan és erősen reménykedik ügyének jobbrafordulásában.

A poszta ma vitte Szegedre az aradi brigád-áristombói a rabkatonák levelét, mely a következő:

Kedves anyám!

Tudatom, hogy szerencsésen megérkeztem. Kedves anyám és testvéreim fölkérem, hogy ne busuljanak, majd vége lesz szenvedéseimnek, majd eleresztenek, ha kiderül, hogy nem vagyok bűnös.

Kedves anyám tudatom továbbá, hogy itt jobb a helyzetem, mint Szegeden, pedig itt sem valami jó. Egyebet nem írhatok. Tisztelem édes anyámat és testvéreimet és az összes ösmerősöket. Maradok hű fia Antal. Az atreszom: K. u. k. Garnizons-Arrest, Arad.

Pletykák József Ágostról.

(A szöke kardalós regénye.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

Alig fordult el a közérdeklődés *Károly Ferdinánd* főhercegnek egy bécsi patricius leány iránt támadt szereime köré fonódott legendakörtől, máris is új fejedelmi pikantériák hírei szállonganak a levegőben. Ezuttal Budapest a színtér s a regény azért is szenzációsabb, mivel a két fél között való társadalmi különbség még nagyobb, mint a bécsi esetről. Talán nincs is sok alapja a híreknek, és épp azért nem csodálkozunk, ha nemsokára erőlyes cáfolattal vetnének véget azoknak a sugdolóadásoknak, amelyek most egész Budapesten beszéd tárgyát képezik. Mi is a legnagyobb fentartással közöljük a hírt, inkább csak szállongó pikantériaként mint hitelt érdemlő tényként regisztrálva azt.

Egyik budapesti lap ad hírt a szenzáció-ról, olyan pontossággal írva le a szereplő alakokat, hogy az ember azonnal ráismer a hősből *József Ágost* főhercegre. Tehát a főherceget állítólag egy sokat csodált és még többet irigylet félvilági hölgy bájai ígérték meg, olyanira, hogy nejtől válni akart. Ez a hölgy, Z. D. kisasszony, néhány évvel ezelőtt jelentéktelen kis karénekesnő volt valamelyik operette színháznál, de inkább a táncával, mint a hangjával tűnt fel; mestersége gyakorlása közben azonban nem hogy elhervadt volna, hanem ellenkezőleg kedves bimbócskából buja rózsává virult. Ma a budapesti félvilág legelső neve. Az arisztokrácia és plutokrácia legelső viveurjei egymásután hódoltak szépségének. S ez valóban csodás. Szüzi arcából két gyermekesen tiszta világoskék szem mereng a világba. Szöke haja gyönyörű homlokot árnyal s minden szépség leányos természetével együtt azt a különös, előkelő varázst adja egyéniségének, mely a szép természetű, kihívó arcu kokottok közül oly előnyösen kiemel.

Legutóbb egyik miniszterelnöknek, a nemzeti kaszinó tagjának családi nevével együtt emlegették a szobanforgó szépséget, kinek csodás külsője mellett nem érthetően, hogy az egyszerű kis kórista leány megtudta ejteni a fejedelmi személy szívét is. Ennek azután az lett a következménye, hogy a főherceg családi életébe egyre nagyobb hidegség lopódzott be, s így a főherceg neje, aki Budapesten rendkívül népszerű, természetesen aggódva vette észre férjének érdeklődését a szöke szépség iránt. Mert bármily nemes és kötelességtudó férj is

az igazi magyaros lelkű és magyaros nevelésű herceg, végre ő is ember s így az ő érzelmeit is rabul ejtheti a mindent bűnöző szerelem. Hogy ez meg ne történhessék, hogy a titokban szövődött idyll nyilvánosságra kerülő regénynyé ne váljék, meg is érkezett már a fejedelmi feleség anyja, aki egy idegen királyi család tagjával kötött házasságban külföldön él. Az ő asszonyi okossága, kellett ahhoz, hogy a felhevült szívű férjet hitvesével újra összeházasítsa. Hogy mily sikerrel, még nem tudjuk.

Eddig a híradás. És habár, amint már említettük, a legnagyobb fenntartással közöljük is ezt a hírt, de akár igaz, akár nem: mint társadalmi tünet ez a munda monda okvetlen érdekes és jellemző s épp azért érdemesnek tartottuk, hogy feljegyezzük.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A *borosjenői* kaszinó tegnap tartotta tisztújító közgyűlését, mely a következő eredményre ért véget: Elnök lett *Solymossy Lajos* br., alelnök: *Borsos Géza*, igazgató: *Kariton Aladár*, ügyész: *Mérő Samu* dr., pénztárhok: *Kriszán János*, jegyző: *Schwiegl Gyula*, könyvtárnok: *Viday Ferenc*. Választmányi tagok lettek: *Bittó József*, *Blau Dávid*, *Csillag Ignác* dr., *Vukuleszku Titusz*, *Racz Kelemen*, *Okröss Lajos*, *Pesch Sámuel*, *Fülp Géza* dr.

A Nádasdy-ház titka.

(Gyilkos anya.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

Furcsa meglepetésben volt részök ma reggel a Nádasdy-ház lebontásával foglalkozó munkásoknak. A bontás közben ugyanis egyik fáskamra fala is csakány alá került. A faltörmelékek eltávolítása után a meglepett kőművesek egy teljesen kifejlett csecsemő elékült hullájára akadtak, amely az elhagyatott fás kamrában még nem régóta heverhetett.

Az esetről azonnal jelentést tettek a rendőrségnek, ahonnan *Murády Almos* rendőrhadnagy *Brück Gyula* dr. kerületi orvos kiértekezésében azonnal kiszállított a helyszínére. Egyelőre azonban semmi mást nem lehetett konstatálni, csak azt, hogy a csecsemőt kitették, és hogy a halál már beállott. A tettes személyére vonatkozó nyomok teljesen hiátzoztak. A rendőrség ezután beszállította az apró hullát a városházára, s onnét a felső temető halottas házába, és értesítette a dologról a kir. ügyészséget is.

A tettes kilétére vonatkozó nyomozás még a délelőtt folyamán megindult, és pedig előrelátható sikerrel. A rendőrség a Nádasdy-ház körül fekvő házak valamelyikének egy cselédjét vette gyanuba; erre a nőre nézve a tanúk megegyeztek abban, hogy már régebben áldott állapotban volt, és hogy ez az állapot az utóbbi időben annyira előrehaladt, miszerint a szülésnek épen a kitevés időpontjában kellett volna megtörténnie.

Miután rövid idő óta ez a harmadik ilyen eset Aradon, a rendőrség az ügyészséggel karöltve buzgólkodik azon, hogy a bűnös anyát kézrekerítve, példásan megöntsék. Egyelőre azonban még az sem bizonyos, hogy élt-e még a gyermek, mikor kitették, vagy nem. Mert ámbár külső erőszak nyomai nem látszanak rajta, de lehetséges, hogy már halvaszületett és anyja látva, hogy a gyermek már ugyis meghalt, elakarta rejteni szegyéne bizonyítékát. Azt sem lehet tudni, vajjon a gyermeket ma, tegnap, avagy tegnapelőtt tették-e ki a Nádasdy-ház Forray-utcai részében levő fáskamrába, mert az utolsó napok hideg időjárása mellett a három napi különbözetet nem lehet a megfa-

gyott hullán konstatálni. Mindezeket a kérdéseket csak a boncolás révén lehet majd megállapítani, ami valószínűleg a holnapi nap folyamán fog megtörténni.

Körülbelül bizonyosra vehető, hogy mikorra ezekre a kérdésekre feleletet lesz, akkorra már a bűnös anya is a törvény kezei között lesz s a nyomozást holnap már egvelőre befejezték.

Károlyi György gróf afférje.

(Egy közbeszólás epilógusa.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, január 25.

Károlyi György gróf csak rövid néhány nap óta tagja a parlamentnek, s máris lovagias afférje támadt képviselői minőségében.

Az ügy előzménye egy közbeszólás volt, melyet a Ház múlt pénteki ülésén mondott *Károlyi György* gróf *Okolicsányi László* beszéde alatt, aki azt fejtegette, hogy a parlament megrovása *Lengyel Zoltánt* csak népszerűvé fogja tenni választói előtt. *Károlyi György* gróf itt azt jegyezte meg:

— Csak a csizmadiák előtt!

A „Független Magyarország” szombati száma tendenciózus kommentárral kísérte a közbeszólást, s kötelező kiméletlenséggel egyebek között ezt írta:

Károlyi György gróf urnak csizmadia polgártársaim nevében megakarom magyarázni, egyrészt, hogy milyenek a csizmadiák. Férfiak a magok egészében. Es aztán megakarom magyarázni, hogy milyenek: *nem* a csizmadiák?

Hát a csizmadiák először is *nem* térnek ki emberi kötelességük elől.

Teszem azt. Ha egy csizmadia méltónak tart egy nőt arra, hogy elvegye, akkor gondoskodik is róla. Gondoskodik a két keze becsületes munkájával. Verejtéssel keresi meg családja részére a kenyeret.

Nem gvalléros dolognak tartja ellenben a csizmadia, hogy addig, amíg neki batestő falatja van, a feleségének ne adjon belőle.

Nem gvalléros dolognak tartja a csizmadia, hogy annak, aki a nevet viseli: ne adja meg azt, ami őt társadalmi és tételes törvények szerint megilleti.

Nem gvalléros dolognak tartja a csizmadia, hogy ha neki földje, háza, vagyona és nagy jövedelme van, a saját lakóházából letagadtassa magát, csak hogy fizetési kötelezettsége alól kibújjon, e miatt a törvényt és a csizmadiatecsület diktálta kötelességet kijátsza. Aki ilyen megtesz, azt a céhből kilöki és reámondják, hogy a sátoros cigányok közt a helye. Azok állnak odébb faluról-falura, hogy kijátszák a törvényeket.

Hát mondom, lássa *Károlyi György* gróf ur, így vagyunk a csizmadiákkal. Ezentúl talán jobb véleménynyel lesz irántuk, hogy megismerte a becsületéről való fogalmaikat.

A cikk hangját és tartalmát *Károlyi György* gróf magára nézve sértőnek találta, miért is a mai nap folyamán *Kristóffy József* és *Dániel Gábor* országgyűlési képviselők által provokáltatta *Loránt Dzsót*, a „F. M.” felelős szerkesztőjét. *Loránt* holnap nevezi meg segédeit.

A főnti tavadásnak visszhangja az a nyilatkozat, a melyet a *Károlyi* grófné született *Frank Boriska* tartásdíja ügyében ma *Darányi Gyula*, a férj ügyvédje tesz közzé.

Kijelenti, hogy *Károlyi György* szülei évenként 18,380 korona tartásdíjat fizetnek a *Frank Boriska* leánya részére. A nőtartási költségekre a törvényszék 12000 korona évi tartásdíjat ítél meg *Károlyi György* grófnak; miután azonban a grófnak önálló vagyona nincs, édes anyja az eddig lejárt összeg fejében egyszer és mindenkorra saját jószántából 12000 koronát

kifizetett s egyben kötelezte magát, hogy 1904. január elsejétől kezdődőleg évenként 8000 koronát fog Károlyi Györgynének tartás fejében fizetni. A fennmaradó különbözetet gróf Károlyi György köteles fizetni, ha vagyonhoz jut. Így történt, hogy a gróf mandátuma elnyerése után azonnal felajánlotta neje ügyvédjének képviselői fizetését. Nincs tehát igazuk azoknak, fejezi be nyilatkozatát az ügyvéd, a kik Károlyi György gróftól méltánytalansággal vádolják

MULATSÁGOK.

Farsangi naptár:

Január 30. Az aradi fogongyári önkéntes tűzoltókar táncestélye (Központi Szálló.) — A magyar szent korona országos vöröskereszt-egylete soborsini fiókjának táncestélye (Arany Szarvas.) — Az aradi csizmakészítő iparosok táncvigalma (Ipartestület.) — A pankotai önkéntes tűzoltókar táncvigalma (Fehér Kereszt.)

Február 1. Tanítók bálja (Polgári fiúiskola.) — A radnai kaszinó táncmulatsága. — A mező-kovács házi urak kaszinó thea-estélye.

Február 2. Az aradi posta- és távirtda tisztviselők táncvigalma (Központi Szálló.)

Február 6. Az aradi 33-ik gyalogezred tisztikarának táncmulatsága (Központi Szálló.) — Az aradi cipészek szakcsoportjának táncvigalma (Ipartestület.) — Az egyesült új arad-zsigmondházi önkéntes tűzoltó-egylet táncvigalma (Uradalmi sörcsarnok.) — Az aradi kereskedő ifjuság kedélyes estélye (Vasszálló.) — Az aradi iparosifjak önképző-egyletének táncvigalma (Kass-vendéglő.)

Február 7. Az aradi borbély és fodrász ifjuság táncvigalma (Központi Szálló.)

Február 10. A radnai kaszinó táncvigalma (Fekete sas-vendéglő.)

Február 13. A szegény tanulókat segélyező egyesület bálja (Fehér Kereszt.)

Február 16. Grinziger-estély a tiszti kaszinóban.

(—) A jótékony nőegylet estélye. A következő főhívás közreadására kértünk föl: Kértenek az igen tisztelt közreműködők, akik az aradi polgári jótékony nőegylet által rendezendő jótékonyestély előadására közreműködni megígérték, hogy f. hó 27-én délután 4 órakor a megyeház termében tartandó értekezleten megjelenni sziveskedjenek. A fővédasszony megbízásából: dr. Avarffy Imréaé.

A céhzászlók ügye.

(Értekezlet a kamarában.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

Az aradi iparos-céhzászlók ügyében, a mely kiinduló pontja volt az aradi ipartestület és a minorita rendfőnök között fölmerült ellentéteknek, vasárnap délelőtt, a kereskedelmi és iparkamarában értekezlet volt. Az értekezletet Kristyó János kereskedelmi és iparkamarai elnök hívta egybe, a ki dicséretes igyekezettel buzgólkodott azon, hogy a támadt ellentétek elsimittassanak, s a céhzászlók ügye egyetértően intéztesék el.

Ez okból összehívta az aradi iparos-szakcsoporthoz vezetőit, a kik közül megjelentek: Reinhart Gyula, a faipari szakcsoporthoz elnöke, Inokai Tóth Lajos, a szabóipari szakcsoporthoz elnöke, Glück Károly, a mészáros és hentes-szakcsoporthoz elnöke, továbbá több iparos az egyéb szakcsoporthoz.

A megjelenteknek Kristyó János előadta, hogy Csák Csirjék minorita rendfőnök a múlt vasárnap nála járt küldöttség előtt kijelentette, hogy a templomban készséggel ad helyett az iparos-céhzászlóknak. Ennélfogva azt indítványozza, hogy a céhzászlókat vigyék oda vissza s azok visszavitele kellő ünnepélyességgel történjék meg.

A főhívás nem járt eredménnyel. Egyedül Reinhart Gyula, a faipari szakcsoporthoz elnöke jelentette ki a szakcsoporthoz tagjaival való megállapodás alapján, hogy a maguk céhzászlóját visszavizsgálják a minorita-templomba; a többien, ugyancsak a maguk szakcsoporthoz főhatalmazásából s annak nevében, kijelentették, hogy azok a maguk céhzászlóit nem vi-

szik a minoriták templomába, hanem részint az ipartestület épületében, részint a Flórián kápolnában helyezik el.

Miután az értekezlet ilyesformán nem járt eredménnyel, az rövid tanácskozás után véget ért.

HIREK.

A Füredi-árváknak.

— Újabb adományok. —

Arad, január 25.

A nagyvárad Szabadság szerkesztőségétől ma negyven koronát vettünk a következő levél kíséretében:

Tisztelt szerkesztőség! Ezt az összeget, mint a Szabadság tegnapi és mai számában olvasható, a Füredi-árvák javára kaptuk. Kérjük csatolják gyűjtésükhöz és juttassák rendeltetése helyére. Kollegiális üdvözlettel

Biró Lajos.

Az adományok összegét Onody Kálmán dr. ur, makói kir. közjegyző-helyettes gyűjtése, és két, magát megnevezni nem akaró előfizetőnk adománya ma ismét hatvanöt koronával emelte, úgy, hogy gyűjtésünk már közeljár a háromszáz koronához.

A ma hozzánk küldött adományok a következők:

Arad, január 25.

A „Szabadság” szerkesztőségének gyűjtése (Nagyvárad)	40.—
Onody Kálmán dr. közjegyző-helyettes gyűjtése (Makó)	12.—
Egy előfizető (Világos) Mária nevében	10.—
W. G. (Szent Antal) nevében	3.—

Összesen: 65 kor. — fill.

Legutóbbi kimutatásunk: 203 kor. 50 fill.

Eddigi gyűjtésünk összege: 268 kor. 50 fill.

A „Szabadság” szerkesztőségének gyűjtéséhez (Nagyvárad) járultak: Bordé Ferenc főjegyző a bazárbeli tűzoltó-asztaltársaság nevében 20 k.r., Klein Miksáné 2 kor., Keien Béla 1 kor., Fleischhacker Hugó 1 kor., Materny Imre 2 kor., Andreyi Gusztáv 2 kor., Lukács Artur 1 kor., Mezey Mihály 1 kor., Stern Miklós 2 kor., Mihelyi Emil 2 kor., Blum Géza 2 kor., Moskovits Vilmos 1 kor., Deutsch Pal 1 kor., Mihelyi Jenő 2 kor. Összesen 40 kor.

Onody Kálmán dr. kir. közjegyző-helyettes gyűjtéséhez (Makó) hozzájárultak: Onody Kálmán dr., Iritz Gyula 2—2 kor., Fried Armin dr., Gerő Géza dr., Nagy Sándor dr., Purjesz Mór, Politzer Jakab, Pollák Sándor, Kiss Pál dr., Irlanda Dezső 1—1 kor. Összesen 12 kor.

Húszezer korona egy iskolára.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

Hírül adtuk a Neuman-család két tagjának: Neuman Samunak és ifj. Neuman Adolfnak nagylelkű elhatározását, a melylyel az aradi zsidó hitközség által építendő új iskola-épület céljaira 20.000 koronát adományoztak. Ezt az elhatározást a legegyszerűbb csöndben, a hitközség iskolaügyi bizottságának legutóbbi ülésén jelentette be Neuman Adolf azzal a hozzáadással, hogy: úgy szeretné, ha ez az adomány titokban maradhatna. Négy napig az is maradt: hogy végül mégis a nyilvánosságra jutott, bizonyára nem változtat semmit azok intencióin, a kik minden elismerés mellőzésével, csöndben akarták a kulturának ezt az áldozatot hozni.

Bizonyos, hogy oly célt támogattak és juttattak a megvalósításhoz ezzel, a melynél aligha éretek meg jobban valami a segítségre. A zsidó hitközség fiúiskolája a zsinagóga második emeletén van elhelyezve, többnyire szűk

termekben; udvar, a mely előfeltétele az iskolának, nem jut részül a gyerekeknek. A szünetet az emelet szűk, rácsos tornácán töltötték és kacsaringós, keskeny lépcsőkön másztak föl s jöttek le. Az ember szinte borzadva gondolt egy bekövetkező szerencsétlenség eshetőségére.

A hitközség régebben terve vette az iskola építését, a melyre meg volt már az alap, de nem elég. Nem elég ahhoz, hogy a mai kor igényeinek megfelelő, modern iskola épület lehetett volna emelhetni belőle. A Neuman Adolf és Neuman Sámuel, a kik mindketten a gyakorlati élet emberei s ott igyekeznek segíteni, a hol legjobban kell, bőkezűségükkel kipótolták ezt a hiányt.

Elvárható, hogy a hitközség azzal viszonozza ezt az adományt, hogy a régóta sürgett fiúiskolát minél előbb fölépíttesse, úgy hogy szeptemberben már annak falai közé vonuljanak be a tanulók.

Az ipartestület az új templomnak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 25.

Az aradi ipartestület, a mely az aradi új római katolikus templom építése ügyének lelkes zászlóvivője lett, folytatja annak érdekében a megkezdett akciókat. A testület küldöttségének a temesvári püspökségnél tett látogatása után, annak hatása alatt, az ipartestület vezetősége a következőket teszi közzé:

Tudomásul az aradi ipartestület tagjai részére.

Azon kedvező hangulat, mely Arad város római kath. hívei között jelenleg uralkodik s azon bizalomgerjesztő kijelentés, melyet 6 méltósága, Németh József csanádmezei felszentelt püspök ur a városi plébánia templom mielőbbi felépítése érdekében a nála tisztelegget küldöttség előtt tett s végre azon örvendetes tudat, hogy a templom építésére már eddig is igen tekintélyes összeg áll rendelkezésre, azon kötelességet szabja előttünk, hogy a gyűjtést minden idővesztésig nélkül megkezdjük s magasztos célunkat megvalósításhoz juttatni el ne mulasszuk.

A mai naptól fogva tehát hozzá fogunk az adományok összeírásához, úgy a testület t. tagjai, mint azon hívek között is, akik minket tiszteinek meg adományaikkal kezelésével. Ezuttal bátrak vagyunk hangsúlyozni azt is, hogy az adományok nem szükséges, hogy azonnal egy összegben fizetessenek le, nehogy ily módon bárki is megterheltesse, hanem lehetséges navi, sőt évi részletekben is a hozzájárulást felajánlani. Magunk részéről azon javaslatot terjesztjük ez évi közgyűlésünk elé, hogy a templomépítéshez 5 éven át fizetendő 1000 koronával járuljon az ipartestület.

Mely tisztelettel kérjük testületünk minden tagját, s azok hozzátartozóit, hogy bár a legcsekélyebb adománnyal is igyekezzenek oda hatni, hogy a szentelt hajlék isten dicsőségére és Aradváros katolikus közönségének megnyugtására mielőbb felépüljön s adjon menedéket az üldözötteknek, vigaszt a szerencsétleneknek és helyet a fohászodni vágyóknak.

Aradon, 1904. január hó 25 én.

Kiss Ferenc,
titkár.

Berán Antal,
elnök.

— A hadosztályparancsnok Aradon. Steinsberg Mór altábornagy, a nagyvárad 17. gyaloghadosztály parancsnoka, szerda délután két órakor Aradra érkezik és három napig itt marad. Szerda délután harcjátékok lesznek a hadosztályparancsnok előtt, csütörtökön pedig ütközet, a melyet John alezredes fog vezényelni. Pénteken szemlét tart a hadosztályparancsnok az aradi cs. és kir. 33. gyalogezred altisztképző iskolái, az önkéntes iskola és a póttartalékok gyakorlatai fölött, s még pénteken elutazik Aradról.

— **Uj alispán Hunyadmegyében.** Hunyadmegyéből vesszük a hírt, hogy *Mara László* alispánnak főispánvá történt kinevezése folytán megüresülő alispáni állásra máris megindultak a választási mozgalmak. Ez idő szerint öt jelölt van. *Pogány Béla* főjegyző, *Török Béla* vajdahunyadi, *Csulay Lajos* dévai, *Krasznay Olivér* brádi főszolgabírók és *Simonázi János* árvaszéki elnök. A harc előrelátóan Pogány Béla főjegyző és Török Béla vajdahunyadi főszolgabíró között fog lefolyni. Ez idő szerint legtöbb kilátása Török Bélának van, kit a birtokosság túlnyomó többsége, sőt még a román-ság is agilitása koncilians magaviselete és erélyessége miatt szívesen látna az alispáni székben.

— **Elhunyt képviselő.** A képviselőház mai ülésén szomorú jelentést tett az elnök: a Ház egyik ismert tagja, *Molnár József*, a csikszere-dai keület képviselője meghalt.

Molnár József született 1849-ben Csikszere-dán. Jogi tanulmányait Budapesten végezte. Az ügyvédi vizsga letétele után Budapesten nyitott irodát, de nemsokára szülőföldjén telepedett le. Egyike volt a legtekintélyesebb szé-kely ügyvédeknek és Csiksmegye minden köz-ügyében egyike volt az első szóvivőknek. 1887-ben a csikszere-dai választókerület ország-gyűlési képviselőnek választotta függetlenségi párti programmal, ugyszintén 1892-ben is, de 1896-ban kibukott. A görög török háború lezaj-lása után a megyei közgyűlésen kijelentette, hogy a mostani viszonyok között, midőn csak a nagyhatalmak vihetnek szerepet, nem tud közjogi ellenzéki lenni. Az 1901. évi választá-sok alkalmából a csikszere-dai volt választóke-rület szabadelyű programmal megválasztotta. Jegyzője a zárszámadási és tagja a VI. bíráló bizottságnak.

— **Az Acsev- és a lóvasut.** Az aradi köz-uti forgalomban bekövetkező változásokról az a hír terjedt az utóbbi napokban, hogy az Arad-csanádi egyesült vasutak átveszi a lóvasuti műveket, melyre vonatkozó tárgyalások, állítólag, folyamatban vannak. Utánna jártunk a kétségkívül érdekes terv részleteinek, de sajnos csak azzal az eredménnyel, hogy hiteles hely-ről vett értesülés alapján jelenthetjük, miszerint az Arad-csanádi vasutaknál ez idő szerint szó sincs arról, hogy a lóvasutat megvásárolják. A két társulat között eddig is csak egy peage szerződés képezte a kapcsolatot, mely azonban március végével megszűnik, amikor is az Acsev. motorkocsijai, mint a többi vonatok, az aradi vasuti állomásra fognak bejárni.

— **Gyulay gróf esküvője.** Megirtuk, hogy *Gyulay István* gróf, az Aradon is ismert bécsi mágnás nőül veszi *Kolozia* Erzsébetet, egy bécsi kisiparos leányát. Amint értesülünk ez az esküvő most rö-vid ideje a legnagyobb csendben meg is történt. A házasság megkötésénél *Lukácsy* Lajos aradi ügyvéd, a gróf jogtanácsosa és *Nagler* bécsi ügyvéd, a gróf egyik nő-vérének férje voltak a tanúk. A fiatal házaspár a nyáron valószínűleg a gróf murányi birtokát meglátogatja s akkor Aradon is töltenek néhány napot.

— **Az öngyilkos honvédszázados temetése.** *Sajkó* István, az öngyilkossá lett nyugalmazott honvédszázados vasárnap délelőtt, díszszel temették. A temetésre kivonult a cs. és kir. 33. gyalogezred egy dísz-százada, *Buchmann* szá-zados parancsnokságával; megjelentek a hon-védzászlóalj tisztikarának tagjai s többen az egyéb csapatok tisztikarából. A temetést zajos incidens zavarta meg. Mikor az elföldelésnél a katonazene a *Gotteshaltét* kezdte fújni, a közönségből többen püsszogni és abugolni kezdtek, de a katonazene tovább játszotta a magyar fűleknél oly ellenszenves nótát.

— **Az irodalmi szakosztály ülése.** Az aradi *Kölcsey*-egyesület irodalmi szakosztálya kedden, január 26-án délután hat órákor az ereklyemu-zeum helyiségében (Színház-épület II. em.) tel-

jes ülést tart, a melyre a szakosztály összes tagjai meghívotnak. Tárgy: 1. Jelentés a leg-utóbbi felelőse estélyekről. 2. Az ez évi munkaprogram megállapítása. 3. Pályázatok ki-tűzése. 4. Intézkedés az új tagok fűvétele és a tisztújító gyűlés iránt. 5. Esetleges indítvá-nyok.

— **Éjjeli gyakorlat.** Az aradi háziezred egy zászlóaljának érdekes gyakorlatai kezdődtek meg az éjjel. Tulajdonképpen a fűthető tábori sátrak kipróbálása ez s a téli harc gyakorlása. A 4. zászlóalj *Csehovszki* Longin őrnagy pa-rancsnoksága alatt ma délután egy órákor ki-vonult a vizesi út mentén levő Spitzer-tanya mellé, s ott tábort ütött. Ott tölti az éjjelt, a fűthető sátrakban. Holnap reggel kimegy a 3. zászlóalj, *John* Jenakie parancsnokságával s megütközik a 4. zászlóaljjal. Az érdekes gyakor-latok után, délelőtt együtt vonul be a két zászlóalj.

— **Kegyelem Linch ezredesnek.** A dél-afrikai háborúról emlékezetes *Linch* ezre-des neve, ki a dél-afrikai háborúban mint az irországi dandárparancsnok a burok mellett harcolt, a miért egy év előtt halálra ítélték, majd pedig büntetését élet-fogytig tartó fogságra változtatták. A mint most Londonból táviratozzák: *Lynch*nek megkegyelmeztek és tegnap szabaddá ha-lyezték.

— **Ajándék a zenedének.** Említettük már, hogy *Berger* I. J. bécsi hegedűművész halála kifejezésül egy értékes Stradarius hegedűt küldött *Institóris* Kálmán polgármesternek av-va a kérelemmel, hogy azt a városi zenedé-nek juttassa el. A művész most levelet írt a polgármesternek, melynek bevezető soraiban rendkívül meleg szavakkal tesz tanuságot ma-gyar érzelmeiről.

„Ha kora ifjúságomban — így kezd a né-met levelet — el is kellett hagynom szeretett hazámat, azért mégis mindig hű magyar ha-zafi maradtam és maradok és Arad szűlváro-somnak hű fia.” Az ajándékot a polgármester már eljuttatta a zenedének.

— **Halálozás.** *Lászlóffy* Emanuel mezőko-vácsbázi földbirtokos folyó évi január hó 22-én életének 85 évében Aradon elhunyt.

Schneider Lipót, az aradi szalmaanyag pa-pirgyár r. t. hivatalnokja január 25-én, 22 éves korában meghalt.

— **Az aradi közműhely tervei.** Az aradi villamossági társaság ma terjesztette be a vá-roshoz az ujonnan létesítendő közműhely telep építkezéseinek terveit.

— **Elhunyt testőrszázados.** Bécsből távira-tozzák: *Bechtolsheim* báró testőrszázados, lo-vassági tábornok hosszabb szenvedés után el-hunyt.

— **Matiné a Liceumban.** Az aradi kir. fő-gimnázium Petőfi önképzőkörre folyó hó 31-én a halhatatlan költő emlékére matiné rendez. Kezdeté fél tíz-negy órákor. Utóhely 1 korona, állóhely 65 fillér. A matiné a Liceum dísz er-mében tartjuk; a tiszta jövedelmet a zászló-alap gyarapítására fordítjuk. Jegyek (előre) kaphatók ifj. *Klein* Mór könyvkereskedésében és az ünnepélyen a pénztárnál.

A műsor a következő: 1. a) Elnöki megnyitó; tartja: *Eckhart* Ferenc VIII. o. t. b) Szózat; elő-adja az ének és zenekar. 2. Alkalmi óda; írta és felolvassa *Károly* József VIII. o. t. 3. Moszkovskij: As-dur keringő; zongorán előadja *Lukácsy* Lipót VIII. o. t. 4. „Petőfi szerelméről” 1 drb. arannyal jutalmazott pályamű; írta és felolvassa *Roth* Ist-ván VIII. o. t. 5. Bach-Gounod: Meditation előadja a zenekar. 6. Földes „Matura előtt” monolog; elő-adja *Klafter* Nándor VIII. o. t. 7. Hauser; Magyar Rapsodia; hegedűn előadja *Nemess* Zoltán VII. o. t. 8. a) Záróbeszéd; tartja *Rajz* Elek VII. o. t. b) Unger; Kossuth induló; előadja az ének- és ze-nekar.

— **Eremits Pál tisztázása.** *Prekajszki* Péter, Eremits hagyatékának örököse — a mint bu-dapesti tudósítónk táviratozza — a mai lapok-

ban nyilatkozatot tesz közzé, amelyben kije-lenti, hogy valótlán, mint a közte és az örö-kösök között jogvi a lenne; az se igaz, hogy egymás ellen bírói jogsegélyhez folyamodtak volna. Soha, egy percre sem merült fel köztük nézeteltérés, s az osztályegyezséget a legna-gyobb békekességben meg is kötötték. Valótlán az is, mintha Eremits az illeték elkerülése vé-gett értékpapírok eltitkolását kívánta volna, az is koholmány, hogy Eremits milliókat hará-csolt volna össze. Az egész hagyaték nincs egy félmillió se, és Eremits jószívét jellemzi, hogy hagyatékát 100 000 koronánál többre rugó szivességi zsíró terheli.

— **Id. Gál Ferenc ünneplése.** A *Hungária* egyik sarokasztalánál vidám ünneplésben volt része ma délután a társaság jókedvű nesztorának, id. *Gál* Ferencnek. A társaság tagjai, abból az alka-lomból, hogy holnap házasságának ötvenhatodik év-fordulóját éri el, ünnepi rigmusokat készítettek, a melyben meg vannak zengve a társaság minden tagjai, az öreggel együtt, s ezt a köszöntést díszes formában kinyomaták, s átadták neki. Az ünnepe-let fölöttébb meghatotta ez az ünneplés, s a kö-szöntő, a melyre egy újabb vers duplázott a jubi-láris egyszegére.

— **Az új hunyadmegyei főispán.** A hivatalos lap holnapi száma fogja közölni, hogy ő Fel-sége *Mara* Lászlót, *Hunyadmegye* eddigi alis-pánját a megye főispánjává nevezte ki.

— **Halálos párbaj.** *Chemnitzből* jelentik, hogy ott két katonatiszt ma pisztolypárbajt vi-vott. A párbajban az egyik tiszt a helyszínén meghalt. Az ellenfelek összeütközésének oka egyelőre ismeretlen.

— **Pánik egy színházban.** Berlinből távira-tozzák: Több reggeli lap azt jelenti, hogy teg-nap este a Deutsches Theaterben előadás köz-ben leszakadt az egyik folyosó tetőzetének egyik része. A menydörgésszerű robajt hallot-ták a nézőtérben, hova a zuhanás következté-ben porfelhő hatolt be. A közönség azt hitte, hogy tűz ütött ki és kezdtek kifelé áramlani. Egy Talli nevezetű színész azonban megnyug-tatta a közönséget. A tűzoltóság pár perc múlva megérkezett és a tűzoltóparancsnok kijelentette, hogy nincs veszedelem, mire az előadást foly-tatták. A lebuló vakolat két páholynyitót meg-sértelt.

— **Elárverezett ház.** A *Lövész* utca 3-ik szám alatt lévő házra, a melynek tetőzete e hó nyolcadikán leégett, a nagyszabeni általános takarékpénztár, mint a tulajdonos hitelezője, árverést kért. Az árverést ma tartották meg *Beles* János közjegyző irodájában, miután azon-ban a leégett házra nem volt reflektáns, a 71382 koronára becsült ingatlant maga az ár-vereztető takarékpénztár, illetve ennek nevé-ben képviselője, *Lukácsy* Lajos vette meg 28000 koronáért.

— **Horvátok zendülésel.** *Zágrábból* jelentik, hogy a Zágrábhoz közel fekvő *Mislovac* köz-ségben egy pár parasztleány lelketlen iz-gatók bujtogatására megtámadta az államvas-utak épületét. Az épületet több helyt megron-gálták, az ablakokat beverték és a magyar ci-mert bemocskolták. A zavargók csak csendőri közbelépésre cserdesedtek le.

— **Halál a villamosban.** Budapesti tudósi-tónk táviratozza: *Vajdaffy* Béla budapesti pol-gári iskolai tanár ma délután teljes egészség-gel távozott el hazulról. Felült a József-kör-uton haladó villamosra, azonban alig haladt egy-két állomásig, egyszerre holtan bukott le a padról. A gyorsan előhívott mentők már csak a szívszélhűdés miatt beállított halált konstatál-hatták.

— **A kárpitosinas tragédiája.** *Orbán* József budapesti kárpitosinas halálosan beleszeretett gazdájának 23 éves szép feleségébe. Be is val-lo tta szerelmét, de az asszony kinevelte a sze-

Dohányzók

kérjenek

„NIL“

KROKODILUSSAL!

Szivarka-hüvely, LEGJOBB EGYPTOMI Szivarkapapirt.

Kitüntetve a párisi hygienikus kiállításon 1900. az „arany éremmel.“ — Mindenütt kapható!

Ez a vidám lárna, ez a virágillat, ez a zászólengéssel telt levegő olyan hatalmas volt, hogy felélesztette kábutából donna Micaelát. Főlemelkedett, mintha az élet hitte volna.

— Nem akarok meghalni! — szölt magában. — Megpróbálok élni!

Karongolta az apját s kimentek együtt az utcára. Azt remélte Micaela, hogy az élet ott künn mámorossá fogja tenni úgy, hogy elfelejtse a fájdalmát.

— Ha ez sem sikerül, — gondolta magában, — ha most sem talállok szórakozást, akkor meg kell halnom.

Volt Dramantaban egy öreg, szegény kőfaragó, ez azt gondolta, hogy az ünnepen megkereshet egy pár szoldót. Azért lábából kifaragott egy pár Szent Sebestyént és egy pár XIII. Leó papát. S mivel tudta, hogy Diamantaban sokan szeretik Gaetánót és sokan gyászolják a sorsát, róla is faragott egy pár szobrot.

Amint Micaela kiérkezett az utcára, nyomban találkozott ezzel az emberrel, aki megvételeire kínálta neki a kis nyomorúságos szobrait.

— Vegye meg don Alagona Gaetánót, donna Micaela, — szölt a kőfaragó — vegye meg don Gaetánót, akit a kormány tömlöche vettetett mert meg akarta szabaddítani Sziciát!

Donna Micaela erősen megszorította az apja karját s továsietek.

De benn az Európa-kávéházban ott állt a kávé fia és canzonokat énekelt. Az ünnepre csinált egy pár újat, ezek közt néhányat Gaetánóra is; mert azt hitte, hogy az emberek bizonyosan hallani akarnak róla.

Mikor donna Micaela elhaladt a kávéház előtt, hallotta, hogy bent énekelnek s megállt és hallgatódzott.

— Ah, Alagona Gaetánó! énekelte az ifju. — Hatalmas a lantos szava. Megszabadítottak dalommal. Kegyes canzonet küldök először hozzád. Suhanojon be börtönöd ablakán s zuzza szét a rácsokat. Aztán szonettet küldök, mely szép, mint egy asszony s elbűvöli őreidet. Dicső ódát költök aztán, melynek ritmusa megreszketelteti börtönöd falát. S ha ez sem használ, hősodalba kezdek, melyből szavaknak serege kél. Ó Gaetánó, hadsereg erejével sietnek azok hozzád. Róma minden légioja sem tudná feltartóztatni őket.

Donna Micaela az ének alatt görcsösen kapaszkodott apja karjába, de nem szölt semmit, hanem ment tovább.

Ekkor Patmeri lovag kezdett beszélni Gaetánóról.

— Nem is tudtam, hogy ennyire szerették, — szölt.

— En sem! — susogta donna Micaela.

— De ma láttam, hogy idegen emberek jöttek be donna Eliza boltjába s szinte esdekelve kérték, hogy adjon el nekik olyan valamit, amit Gaetánó faragott. Elizának nem volt már mása tőle, mint egy pár régi olvasója: látam hogyan tépi szét azokat s adja el szemenkint.

Donna Micaela úgy nézett az apjára, mint a könyörgő gyermek. De a cavaliere nem értette, azt akarja-e, hogy hallgasson, vagy pedig azt, hogy tovább beszéljen.

— Donna Eliza régi barátai körüljárnak Lukácsnal a kertben, — folytatta, — s Lukács megmutogatja nekik a Gaetánó kedves helyeit, meg azt a virágágyat, amelyet öntözgetni, gyomlálgatni szokott. Pacifica meg ott ül a műhelyben a gyalupad mellett s Gaetánó gyermekkorából mesél el egyet s mást.

Tovább nem tudta mondani, mert a tolon-

gás és a lárna olyan nagy lett, hogy abba kellett hagynia.

A székesegyházhoz iparkodtak eljutni. A templom lépcsőjén, mint rendesen, ott ült az öreg Assunta. Olvasót tartott a kezében s minden szemére ugyarant az imádságot mondta. Arra kérte a szenteket, hogy azt a Gaetánót, aki megígérte, hogy segít minden szegényen, hozzák vissza Diamantaba.

Mikor donna Micaela elhaladt előtte, még zérhetetlen hallotta:

— Szent Sebestyén, add vissza nekünk Gaetánót! Ah, az irgalmasságodra, ah, a nyomorúságunkra kérlek, Szent Sebestyén, add vissza nekünk Gaetánót!

Donna Micaelának az volt a szándéka, hogy bemegy a templomba; de a lépcsőn vissza fordult.

— Olyan tolongás van ott benn, — szölt. — Nem megyek!

(Folytatása következik.)

NAPIREND.

Január 26. Kedd. Róm. kath. naptár: Polikárp püspök. — Protestáns naptár: Polikárp püspök. — Görögkeleti naptár (január 13.): Hermil. — A nap kél 7 óra 20 perckor. nyugszik 4 óra 32 perckor.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Erekllymuzeum helyisége mellett ülésterem.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Száraz, hideg.

Január 26. Az aradi Kölcsey-egyesület irodalmi szakosztályának ülése este 8 órakor (Erekllymuzeum.)

NYILTTÉR.*

Limbbeck János

első magy. kir. szab. ércokoporsó-gyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Alulírottak fájdalomtól megtört szívvel tudatják a forrón szeretett és felejtethetlen jó fiu, illetőleg testvér, sógor, ismerős és jóbarát

Schneider Rudolf ur,

az aradi szalmaanyag-papirgyár r. t. hivatalnokának, f. é. január hó 25 én, d. e. negyed 11 órakor, életének 22-ik évében, rövid szenvedés után történt jobblétre szenderültét.

A boldogultnak földi maradványai január hó 27-én, d. e. fél 10 órakor fognak a szalmaanyag papirgyár r. t. épületében róm. kath. szertartás szerint beszenteltetni és a helybeli felső-temetőben örök nyugalomra tételni.

Az engesztelő gyászmise a boldogult lelki üdvéért január 28-án d. e. 8 órakor fog a helybeli főt. Minorita-atyák templomában az egek Urának bemutatatni.

Arad, 1904. január 25.

Aldás legyen emléke felett!

Schneider család, Némethy család,
318 Pilsen. Arad.

* Az ezen rovat alatt közlöttekert nem vállal felelőséget a szerkesztő.

Dr. HECHT

gáji kerületi orvos.

Lakik Pécskai-ut 18. sz.

Telefon 536. sz.

297

Rendel délután 2—3 óráig.

Nagyságos

Dálnoki Nagy Lajos dr.

alispán urnak

Arad.

Nagyságos alispán ur!

Zászló Mózes őszentannai jegyző ellen többrendbeli súlyos hivatalos visszaélés miatt emelt fegyelmi ügyben 3 év leforgása dacára első foku határozatot nem voltunk képesek kieszközölni.

Miután hivatalos uton tett sürgetéseink eddig eredményre nem vezettek: kénytelenek vagyunk ez uton Nagyságodhoz azon alázatos kércst intézni, hogy községünknek nyugalmát a fennérintett ügynek elintézésével helyreállítani kegyeskedjék.

O-Szent-Anna, 1904. január hó.

Tisztelettel;

Adolf Péter

Merk Károly

Kis György

Pech Jakab

Andreas Heilmann

Szelezán Ilie

Marksteiner József

Szelezán Ilie Román

Szelezán Gligor

Fauthaber András.

ÓVÁS.

Figyelmeztetünk mindenkit, hogy fiam **Hanekker Imréert** sem én, sem családom semminemű fizetési kötelezettséget el nem vállalunk.

Arad, 1904. január 26.

3.9

Özv. Hanekker Imréné.

Nemzeti színház.

Bérlet 115. sz.

Páratlan.

Kedden, 1904. évi január hó 26 án:

K.-HEGYESSY MARI és PAULAY ERZSIKE mint vendég:

Az újabb veszedelem.

Színmű 4 felvonásban. Irta: Maurice Donnay.

SZEMÉLYEK:

Freydleres	Maribázi M.	Erenstein	Bónis Lajos.
Jadain	Györe Alajos.	Erensteinné	Gazdi A.
Jadainné	Bácsné.	Heybens	Juhai József.
Etienné, fia	Simon Jenő.	Prabert	Abai Gyula.
Claire neje	Hegyessy M.	Chenevas	Csigaházi E.
Madeleine	Paulay Erzs.	Lacorte	Göcz Aranka.

Kezdete este 7 és fél órakor.

Sirolin

A legkiválóbb tanárok és orvosoktól mint hathatós szer:

tüdőbetegségeknél, légzőszervek hurutos bajainál, ugymint idült bronchitis, számarhurut és különösen lábbadozóknál influenza után ajánlatik.

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, eltávolítja a köhögést és a köpetet és megszünteti az éjjeli izzadást. Kellemes szaga és jó íze miatt a gyermekek is szeretik. A gyógyszerárakban üvegenként 4.— koronáért kapható. Figyeljünk, hogy minden üveg alantü cözeggel legyen ellátva:

F. Hoffmann-La Roche & Co. vegyészeti gyár Basel (Svájcz).

Az új-szent-annai népbank részvénytársaság.

Mérleg-számla. — Bilanz-Conto.

Vagyon — Aktiva.

Teher — Passiva.

	Korona	fillér		Korona	fillér
Pénztárkészlet — Cassa Vorrath	6369	56	Részvénytőke — Actien-capital	120000	—
Váltó tárcza — Wechsel-Portefeuille	315385	—	Betétek — Einlagen	145228	25
Kötvény-tárcza — Obligation-Portefeuille	28354	—	Tartalékalap — Reservefond	3608	—
Jelzálog kölcsönök — Hypothekar Darlehen	40492	—	Visszleszámítás — Reescompte	105958	—
Adósok — Debitoren	40	—	Fel nem vett osztalék — Unbehobene Dividenden	107	—
Más pénzintézetnél levő betét — Einlagen bei anderen Instituten	294	15	Átmeneti kamatok — Transit Zinsen	6391	88
Visszleszámítási kamat — Reescompte-Zinsen	556	69	Tisztviselők segély- és nyugdíj-alapja — Beamten Unterstützungs- und Pensionsfond	209	33
Butor 10% leírás után — Mobilien, nach 10% Abschreibung	2583	61	Jótekonyszékel adományok sz. — Wolthätigkeit Spenden sz.	11	—
Váltó ürlap — Wechsel Blanquet	5	—	Nyereség egyenleg 1903. évre — Gewinn-Saldo pro 1903.	12566	55
	394080	01		394080	01

Tartozik — Soll.

Veszteség- és nyereség-számla. — Verlust- und Gewinn-Conto.

Követel — Haben

	Korona	fillér		Korona	fillér
Betétek utáni kamat — Zinsen nach Einlagen	4881	70	Váltó kamat — Wechsel-Zinsen	20339	48
Betét kamatadó — Einlagenzinsen-Steuer	488	17	Kötvény kamat — Obligation Zinsen	2094	22
Adó — Steuer	729	37	Jelzálog kölcsön kamat — Hypothekar Darlehen Zinsen	1457	45
Fizetések — Gehalte	2340	—	Késedelmi kamat — Verzugszinsen	32	70
Költség — Regie	945	87	Más pénzintézeteknél elhelyezett betét kamata — Zinsen nach unse- re Einlagen, bei anderen Geldinstituten	369	15
Visszleszámítási kamat — Reescompte-Zinsen	3504	98	Kezelési díjak — Verwaltungs-Spesen	1305	74
Butor leírás — Mobilien-Abschreibung	287	06	Különbéle — Diverse	454	76
Házbér — Hausmiete	300	—			
Nyugdíjalap kamata — Pensionsfond Zinsen	9	80			
Nyereség egyenleg 1903. évre — Gewinn Saldo pro 1903.	12566	55			
	26053	50		26053	50

Uj-Szent-Annán, 1903. december hó 31-én.

Fogassy László, s. k.
könyvelő.

Bleizefer János, s. k.
igazgató,

Martits János, s. k.
pénztáros.

Stieger Ferencz, s. k.
igazgató.

Adelmann András, s. k.
igazgató.

Henny Sándor, s. k.
igazgató.

Jelen zármérleg számlát az üzleti fő- és segédkönyvekkel összehasonlítottuk s helyesnek találtuk.
Gegenwärtige Schluss-Bilanz wurde mit dem Haupt- und Hilfsbüchern verglichen und richtig befunden.
Uj-Szent-Annán, 1904. január hó 16-án.

Frank Viktor, s. k.
fel. bizottsági tag.

Princzinger Mihály, s. k.
fel. bizottsági tag.

Scherer M. Károly, s. k.
fel. bizottsági tag.

A felügyelő-bizottság jelentése.

Tisztelt közgyűlés!

Alulírott felügyelő-bizottsági tagok tisztelettel jelentjük, hogy Népbankunknak ügykezelését a lefolyt 1903. évben megbízatásunkhoz képest a kereskedelmi törvény és alapszabályaink 51—56. §§-ai értelmében minden üzletágában lelkiismeretes és szigorúan ellenőriztük, ugyancsak az itt előterjesztett zármérleget s a nyereség és veszteség-számlát, illetve ezek tételeit az üzleti fő- és segédkönyvekkel egyeztetve, azokat mindenben helyeseknek találtuk.

A zármérlegben kitüntetett 12,566 K. 55 fillér tiszta nyereség felosztása és hovaforvitása tárgyában hozzájárulunk az igazgatóság által előbb tett javaslatához. Ezek után tisztelettel kérjük a t. közgyűlést, sziveskedjék a zárszámadást, valamint a nyereség- és veszteség-számlát jóváhagyólag tudomásul venni s részünkre az 1875. évi kereskedelmi törvény 179. §-a értelmében a felmentvényt megadni.

Uj-Szent-Anna, 1904. évi január hó 14-én.

A felügyelő-bizottsági

Frank Viktor, s. k.
fel. bizottsági tag.

Princzinger Mihály, s. k.
fel. bizottsági tag.

Scherer M. Károly, s. k.
fel. bizottsági tag.

APRÓ HIRDETESEK.

Egy 4 esetleg 5 szobás

lakás azonnal készen kiadó, Halász-utca 27. 185

Weltzer János toll.

Nikkelozott acérből.

Kapható: Ingusz L. és Fiaival. Telefon 307.

Egy kitűnő

Schunda-féle cimbalom jutányos áron eladó. Bővebbet: Boros Béni-tér 11. szám alatt. 280

Gazdaasszonynak

ajánkozik éltesebb urinő, a ki a háztartás minden ágán tökéletes jártassággal bír, helyben vagy vidékre. — Cím: Demeter-utca 32. szám 299.

Egy utcái uri lakás,

mely 4 szoba, alkoven (parkett és gázvilágítással), konyha, cseléd-szoba, fürdőszoba, kamara és a megfelelő mellékhelyiségekből áll, február 1-től átadandó. Cím a kiadóhivatalban.

Remény!

Levele van a kiadóhivatalban.

Füzletben jártas gyakornok

kerestetik, a magyar nyelven kívül német és román nyelv szükséges. Ajánlatokat kér Vass József Új-Aradon. 311

Ferencz-tér 6. szám

alatt, elköltözés miatt, egy jó karban levő szalon butor eladó. 310

Egy nagyobb szabású

szőlő-oltványtelep létesítéséhez egy társat keresek! Neszl János, Arad. József Istherczeg ut 2. sz. 314

Arad legnagyobb

óra és ékszerraktára.

DEUTSCH IZIDOR

órák és ékszerész

ARAD, TEMPLUM-UTCZA

Minorita-palota.

Alkalmi vételek és eladások.

Legnagyobb választék és legolcsóbb bevásárlási forrás.

Ékszertárgyak,

tört arany és ezüstneműek készpénzért a legmagasabb áron megvételnek vagy más új tárgyakra átcsereoltatnak. 92

—Kéretik kísérletet tenni.—

M. kir. szabadalmazott.

Tüzi fecskendők

és hozzávaló mindennemű tömlők (csövek)

Községeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működésért 8 évi jótállás (ingyen javítás).

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzávaló legjobb minőségű gumi csövek gyári áron. A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja a gépezet jó működéseért 8 évi jótállás, ingyen javítás.

K u t a k

a hozzávaló csövekkel gyári áron

Hönig Frigyes

harangöntőnél 85

Arad, Rákóczy-utca 28. sz.

Mindennemű javítások elfogadottnak.

Ezennel van szerencsem a n. é. közönség tudomására hozni, hogy

festészeti műtermem

február 1-én megnyitom.

Tanulmányaim Arad, Budapest, Bécsben majd Breslau, Berlin, Hannover, Frankfurt a/m. München és Zürichben tovább bővítettem.

Külföldi tartózkodásom alatt Berlinben az „I.-te Handwerke Schule“ Zürichben pedig a „Kunst Gewerbe Schule“-nak voltam növendéke.

Készítek fénykép után kréta vagy olajfestményű arcképeket dívállalok különböző czimtblak festését, czimereket stb. Különleges segítem a mai izlésnek megfelelő modern

üvegczimtblak

u. m. vésett, aetzelt, éjjel világító, természetesen felrakott díszítések, nemkülönbön izléses mázólmunkák.

Ernyedetlen törekvésem leed gyors és pontos szolgálat úgy helyben mint vidékre mérsékelt árak mellett t. megrendelőimnek bizalmát kiérdemelni. Magam a n. é. közönség szives pártfogásába ajánlom magam maradok

Kiváló tisztelettel

Lenkey György,

festő.

A n. é. közönség figyelmébe.

Tisztelettel hozom a n. é. közönség tudomására, hogy

Andrássy-tér 17. sz. alatt létezett Hottinger Jánosné-féle

mosó és vasaló intézetet átvettem

és saját nevem alatt tovább vezetni fogom.

Kérem a n. é. közönséget az elődöm iránt tanusított pártfogását és bizalmát reám is átruházni sziveskedjék. 241

Tisztelettel

Czeplédi Mária.

Telefon 242. sz.

Kerékpár és varrógép raktár!

Kalmár * *

* * József

villanyműszerész

ARAD, Salacz Gyula-utca 2. sz.

(Központi szállodával szemben.)

Varrógépek és kerékpárok

kedvező részletfizetések mellett kaphatók.

Készít telephon és villanycsengő berendezéseket. 227

Nagy szakszerű javító-műhely!

4010—1904. th.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az ujaradi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az ujaradi takarékpénztár végrehajtónak Albolta Alexa volt székesuti lakos végrehajtást szenvedett ellenl 400 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az ujaradi kir. járásbíróság területén levő Székesut község 884. sz. tjbén A. I. 1—4. sorszám alatt felvett 1875/a., 2217/a. 2456/a., 2950/a. hrsz. 1/3 telekből álló ingatlanból Albolta Alexát illető 1/3 részére 634 koronában ezenel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1904. évi február hó 25-én d. e. 10 órakor Székesut község házánál megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alul is eladatni fog.

A többi árverési feltételek ezen kir. járásbíróság telekkönyv hatóságánál és Székesut község házánál tekinthetők meg.

Ujaradon, 1903. évi november hó 14 én.

Az ujaradi kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság.

Horkay J.,

kir. aljárásbíró.

ALAPITTA TOTT 1890.

Augenstein K. Alajos

házasságközvetítő intézete

Budapest, VII., Wesselényi-utca 54. szám.

Közvetít házasságokat biztos sikerrel 6 hét alatt.

Eddig több ezer házasság sikerült. — Válaszbélyeg.

ALAPITTA TOTT 1890.

Újépület és gépjavitó-műhely.

Van szerencsem a n. é. helybeli és vidéki közönség szives tudomására hozni, hogy

Aradon, Szent István-utca 9. sz. alatt egy

épület-, mű- és gépjavitó-műhelyt nyitottam.

Elvállalok minden e szakmába vágó új és javítási munkákat, úgymint: vízvezeték berendezést és clozet-dugulások elhárítását jutányos árak és jótállás mellett.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

KISS ERNŐ,

épület-, mű- és géplakatos.

313